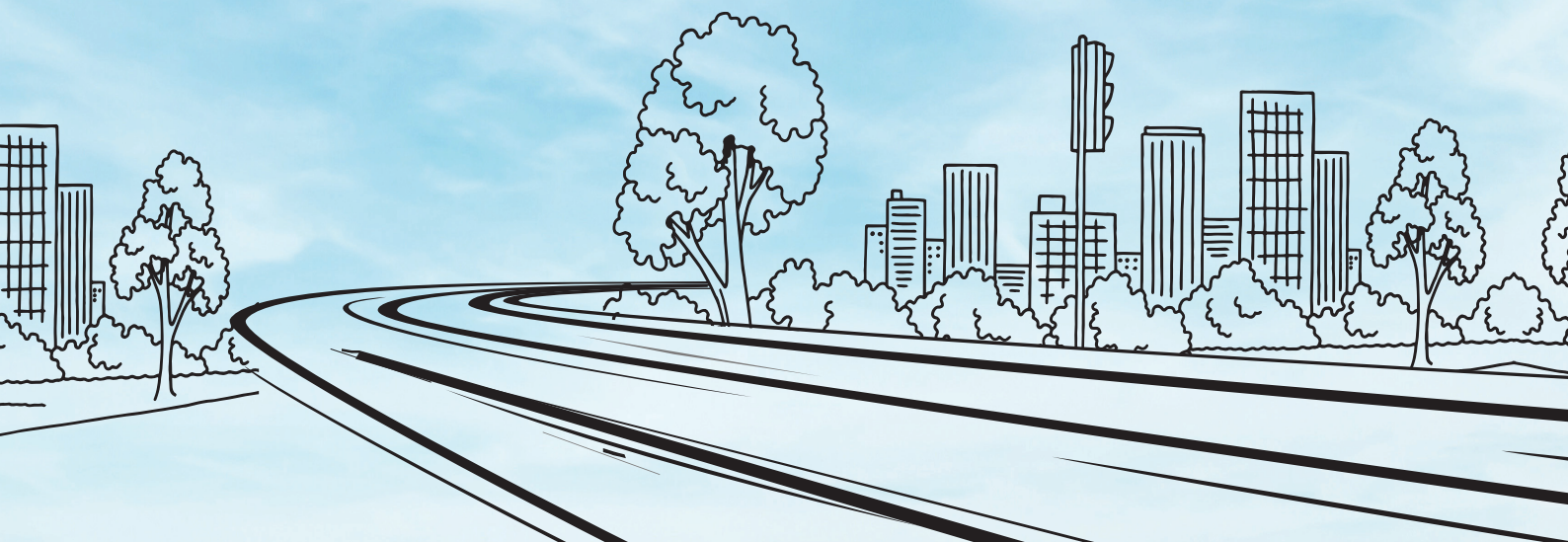


הסופר מוישה גוטמן מגיש:

הדרך לנחת

עדויות מפעימות על ישועות אישיות ונחת מהילדים
להם זכו המאמצים ילד בקרן ההסעות



הקדמה

מוישה גוטמן

לא ייאמן עד כמה סיפור של כן הסעה או לא הסעה יכול להשפיע על עתידו של ילד. כלומר על עתידו של אדם. דהיינו, על עתידם של דורות.

במהלך העבודה על החוברת נחשפתי לסיפורים זה מקרוב באו וגם מרחוק, ונפעמתי נוכח ההצלה הברורה והמוחשית הטמונה בגלגליהם של אוטובוסים וטנדרים המתגלגלים מדי יום ביומו ברחבי ערי ויישובי ארץ ישראל, כשהם מובילים בתוכם אוצרות אנושיים יקרים וזוהרים.



לא ייאמן אך יסופר כי שני ילדים יהיו איפשהו. וייוולדו שניהם לתוך אותו אקלים השקפתי, ויגדלו שניהם באותו סגנון של בית - ובכל זאת: האחד מהם, יגדל להיות יהודי שומר תורה ומצוות כהלכתם, יקים משפחה שלמה ומושלמת, ויפתח מגילת יוחסין של דורות מלאי אור; בעוד שהשני, לא יידע לא תורה מה היא ולא מצוות מה הן, ויחיה כערער בערבה.

וכל זאת, רק בגלל שאחד מהם גר במקום שבו פעלה הסעה מסובסדת לבית ספר תורני שנטע בו שורשים ויצק לתוכו יסודות, ואילו האחר גר במקום שבו לא היתה הסעה מסודרת לבית הספר התורני ואיבד את הזדמנותו ואת עולמו ואת אופי חייו.

חשוב לציין שבשני המקרים היו ההורים של שני הילדים בעלי זיקה חמה למסורת היהודית ודי רצו שהילדים שלהם יקבלו חינוך יהודי ערכי וטהור - רק שמשפחה אחת גרה במקום שהיה מוסדר-הסעות והמשפחה האחרת גרה במקום שבו ההסעות לא הוסדרו.

ואיזה הבדל ביניהן פתאום.

איזה פער ואיזו תהום.



נאמר מעתה: ההסעות הן גלגל ההצלה של ילדי ישראל. על גלגל ההצלה הזה הם יכולים להיתפס ולהינצל מהמים הזידונים שאופפים היום כל ילד מכל עבר. בגלגל הצלה זה הם יכולים להיאחז בטח ולשחות לחוף מבטחים.

וללא הגלגל - יסחפום המים באשר יסחפום.

לא בכדי קוראים גדולי ישראל שליט"א מאורי הדור, לכל אשר רוח בו, ליטול חלק בגלגל ההצלה של ילדי ישראל. מבטיחים הם בתמורה נחת. כי אם אתה גלגל הצלה של יהודי אחר, תקבל גלגל הצלה ליהודי שבתוכך, בביתך, במשפחתך, ובכל אשר לך.

סיפורי הישועות שבחוברת זו, עברו שינויים ועיבודים כדי לטשטש כל סממן מזהה וכל אפשרות זיהוי. אחת נאמר: הבטחותיהם של גדולי ישראל אינן חוזרות ריקם. בדוקות ומנוסות הן. אשרי הזוכה להצטרף.



אנו העומדים על החוף המוצק והבטוח, אנו הניצבים מחוץ לנחשולי הזעף, הבה נושיט ונגלגל את גלגלי ההצלה החיוניים להצלת נשמות הנעות ונדות בין גלים גבוהים, לבל יתבלע עתידם חלילה - ועל הדרך נרוויח גם את ישועתנו הקרובה לבוא בכל תחום ובכל עניין, בזכות התורה ומאוריה.

בברכת ההצלה
מוישה גוטמן

גם אתם זכיתם לנחת וישועה ע"י קרן ההסעות? שתכנו אותנו! | פקס 03-8004455 | nahat@kerenh.org.il

תאום אל תאום קורא

פרק ראשון תשובה דיפלומטית

אח שלי צביקי צלצל. הרגשתי את המתח בקולו. בחיים לא שמעתי אותו מגמגם. הפעם כן. הוא בסך הכול רצה להציע לי כיבוד סגולי בברית המילה של בנו הרביעי. כל כך מתבקש מצידי. אנחנו תאומים וקרובים, לא רק בגיל אלא גם בלב ובנפש. מחרתיים מכניס אחי צביקי את בנו חביבו בבריתו של אברהם אבינו בעתו ובזמנו, והוא מסתמא די מתרגש להציע לי את הכיבוד ההוא. נו, הכיבוד הזה, שנותנים לאלה שמחכים ומצפים לישועה, כיבוד ה'קְנוּאָטֶר'. להגיש את התינוק לברית. זאת סגולה בדוקה ומנוסה. אני יודע שהיא מנוסה. ניסינו אותה יותר מפעם אחת. רבים וטובים שחפצים בטובתנו כיבדו אותנו, את נחמה ואותי, בכיבוד הסגולי הזה. "אז אתם באים מחרתיים. כן?", שואל צביקי בקול שמנסה להיות קליל. כאילו שאני לא יודע לזהות את כובד משקלו של הקול מאחורי מסווה הקלילות. מסכן אחי. מה אני רוצה ממנו. הוא באמת מתכוון לטובה. "כנראה שכן", הצבתי את המידע היבשושי בינינו תחת סימן שאלה. בינינו, אין לי חשק להגיע ואין לי כוח להופיע. אין לי רצון וגם לא מוטיבציה. אמת, בכל הבריתות הקודמות, של כל האחיינים, מכל

הכיוונים, התייצבנו כמו גיבורים. דודים שמחים ומאושרים, מאחלים ומשתתפים. אין מלכות נוגעת בחברתה. מה ששלחם שלהם, לבריות ולנחת, ומה שיגיע לנו, יגיע בעזרת השם. יבוא ויגיע.

אבל שנים עברו וחלפו ושלנו עוד לא הגיעו וטרם נושענו. ובינתיים התעייפנו מההצגות. אנחנו מבוזזים את כוחות הנפש בחזיתות אחרות, ולא נותר בנו כוח נפשי לחזית ההתייצבות בבריתו של הבן הרביעי של אח תאום שלי שהתחתן חצי שנה אחרינו.

הוא רוצה שנשמח איתו. השמחה אינה בעיה. אנחנו נשמח איתו. מכל הלב נשמח איתו. אבל השמחה שלנו איתו תהיה מושלמת יותר אם לא ננכח בברית. אם לא נצטרך להתייצב במסדר סריקות הפנים, תהיה שמחתנו איתו מושלמת באמת. "למה 'כנראה', שלומי, למה רק כנראה? לא הבנתי", קוטע אחי צביקי את פתילי ההרהורים המתפתלים. אנחנו קרובים מספיק בשביל שהוא לא יהסס להציב את השאלה גלויה ופתוחה בינינו.

"סידורים, צביקי, כל מיני סידורים. אשתדל לתמרון, אבל אני לא מבטיח", סתמתי את תשובתי בקצרה. צביקי לא טיפש והוא אמור להבין לבד את העייפות הנפשית שלי. כמה אפשר.



כמה באמת אפשר. אנחנו במסע בלתי פוסק שאיננו יודעים את תאריך התפוגה שלו. והמסע הזה איננו פשוט. רכבת הרים שאין לה תחנות עצירה ואנחנו כבולים לקרונות שלה. לפעמים היא עולה ועולה, והתקוות מרקיעות שחקים, ואז

<<<

אחי וגיסתנו בלעדינו. ומי יודע, אולי הם אפילו ישמחו בלי הנטל שנוכחותנו מטילה על השמחה. הם יהיו משוחררים יותר. יוכלו להביע יותר בקלות את שמחתם. ההורים הנרגשים של הרך הנולד לא יצטרכו לחשוש ולסייג את פרץ שמחתם, ולא יידרשו להיזהר ולהישמר משלומי ונחמה שטרם נושעו. הבנתי לרוחה. ברור שהבנתי. גם לי קל יותר לשמוח מרחוק. על כן הכנתי את אחי במרומי לאפשרות כזאת. אנחנו לא

66

אני יודע שבעזרת השם כאשר ניושע נצחק על כל ההתנהגויות המכאיבות של הסביבה. השאלה היא רק מתי זה כבר יקרה.

אליהו הנביא ואפשר למול בלעדינו. שיחשבו החושבים שאנחנו בחו"ל. שיחשבו הסקרנים שנסענו לטיפול יקר בקצה העולם. הרי חלק מהנוכחים בטח ינחשו שאנחנו לא בארץ ויסכמו ביניהם שאנחנו בטיפולים איפשהו על פני הגלובוס, בתוספת אנחת השתתפות בצערנו ופלבל עפעפיים למרום, לכבודנו ולמעננו. למה שלא נזרום איתם. נצטנע בפינתנו העצובה ונאפשר לשמחה לזרום בלי שנוכחותנו תפריע.



עדכנתי בטלפון את נחמה בהזמנתו של צביקי ובתשובתי הדיפלומטית שגרמה לו להבין שהפעם יש סיכוי שלא נבוא לברית. "מסכנים, למי הם ייתנו את כיבוד הקוואטר", הגיבה נחמה בצנינות צוננת. "אני מקווה שהוא יסתדר", היתממת, מתעלם מהצנינות הנושכניות. "זכרת להגיד לו שלא יעדכן את ההורים שלכם?" "לא". "באמת תודה רבה", כעסה נחמה, "אתה הרי יודע שאם ככה לא עשינו כלום".

כעסה וצדקה בכל מילה. ברגע שבו ההורים שלי ישמעו שאנחנו לא מגיעים לברית יתחיל מכבש לחצים שיכול לסלול מחדש את כל כביש מספר

פתאום בעיקול חד היא צונחת ומתרסקת, ואנחנו מתרסקים איתה לתוך שלוליות של דמעות. כמה עוד אפשר. אז מה שחייבים, חייבים, ומה שלא חייבים, פטורים. ברית של אחיין רביעי, חמוד ככל שהוא, ואינני מפקפק בכך, אינה כלולה בהכרח בקטגוריה של 'חייבים להיות'. "שלומי, אנחנו נשמח לראות אתכם, אותך ואת נחמה, בברית". "אני יודע", עניתי ואחרי מאמץ הוספתי, "נשתדל להגיע. בכל זאת, אם בסוף לא נגיע, אני סומך עליכם שתקבלו את זה בהבנה". "ברור שנקבל בהבנה ואתה יודע שכן, אבל מה יהיה עם אבא ואימא? איך הם יקבלו את זה? אתה הרי יודע שהם יצטערו". "גם לראות אותנו הם יצטערו". "חס וחלילה". "הם לא יצטערו נגדנו הם יצטערו איתנו, צביקי, אנחנו נזכיר להם שאצלנו הם עוד לא חגגו בשום ברית". "בעזרת השם, עוד יהיה". "אמן כן יהי רצון".



נפרדנו כאחים. אין לי ספק שצביקי אומר עכשיו פרקי תהילים לזכותנו. מתפלל עלינו מעומק לבו ומעומק כאבו. לא רציתי לשתף אותו בעובדה שלי אישית אין בעיה להופיע בברית. אני מנער בקלות את המבטים ומתנער בקלילות מהלחישות. יש לי עור עבה ושריון מובנה ואני באמת לא מתרגש ממה שאומרים לי או ממה שמתלחשים עליי או ממה שמביטים לעברי. לבריאות לכולם. מישוהו מציע סגולה? אני שומע בקשב רב. לא מבטיח לנסות ולא מבטיח לא לנסות. שומע ושוכח אחרי דקה. אחר אומר לי שהוא התפלל עליי? אני מודה לו בנימוס וממשיך להתקדם. איש שלישי תופס לי את היד בכוח איתנים ומאחל בקול "בקרוב-בקרוב-בקרוב אצלכם", אני עונה אמן בלי להסמיק. אין לי זמן לחנך את הדור וגם לא אנרגיות מיותרות לבזבוזים. אני יודע שבעזרת השם כאשר ניושע נצחק על כל ההתנהגויות המכאיבות של הסביבה. השאלה היא רק מתי זה כבר יקרה. לי אישית אין בעיה להופיע בין אנשים. הסיפור הוא עם נחמה. אצלה זה כבר עולם אחר ויקום שונה. העצות וההצעות, הבחישות והלחישות, ההתערבויות ומיקודי המבטים היוקדים, כבר גלשו מזמן את יכולת הסיבולת ואפשרות הקיבולת. נקעה נפשה ממציעות הסגולות, הבחילה נשמתה מצופני ההבטחות, וסלדה רוחה מהמאחלות הקולניות, בייחוד אלה שאחר כך מתלחשות מאחורי הגב על המסכנות ומקנחות את ההתלחשות בעוד איחול קולני. הפעם - כך עדכנה אותי נחמה בליל אמש - הפעם יסתדרו



"אל תתחכם, שלומי. מה שמעת?"
"מה שמעת אימא?"

"צלצלתי לפני רגע לצביקי ושאלתי אותו אם כבר הודיע לכם שאתם קוואטר בברית, והילד שלי התחיל פתאום לגמגם לי כאילו שהוא בלע תאנה עם תולעים השם ישמור. ואני, אם תסלח לי, לא נולדתי היום. אז תגיד לי אתה בלי חכמות, אתם אמרתם לו משהו שהפעם זה לא בא בחשבון?"
"אימא."

"אל תגיד לי אימא ואני לא מבינה מה ענין שמיטה להר האוורסט. מה הקשר לזה שאתם מחכים לישועה, ואתה יודע לבד כמה אני לא שוכחת אתכם לרגע אחד ואיך יכולתי למלא את הכינרת בדמעות שלי עליכם, לבין הברית שהאח שלך והגיסה שלך הנפלאים עושים לתינוק שלהם, שרק תחשוב לך שאם הוא יגדל וישמע שהדודים שלו לא היו בברית, ואז בעזרת השם כבר לא יהיה לכם תירוץ, כי יהיו לו גם בני דודים, ומה תגידו לו. מה? אני שואלת אותך, שלומי, מה תגיד לו? שלא יכולת לשמוח איתו? שהברית שלו היה אצלך יום עצוב חס וחלילה? מה זה הדבר הזה. בטח שאתם באים. ואתם גם תהיו קוואטר. אין מה להתבייש. לא גנבתם מאף אחד. שיתביישו הגנבים. תגיד לי את האמת, זאת נחמה שלא רוצה לבוא? כי אם כן, אדבר גם איתה אם צריך. המשפחה שלנו לא תתפצל. המשפחה שלי לא תתחלק לאלף חתיכות. בטח לא כל עוד אני חיה".
לאימא שלי יש חוש לדרמה. חוש בלתי מבוטל.

כל החוש המבורך הזה נשפך עכשיו על ראשי. עליי לבלום את הר הגעש הזה לפני שהלבה תגלוש לעבר נחמה. אם לא אצליח לבלום, מלחמת עולם שלישית היא עניין של זמן ואני לא רוצה אפילו לחשוב מרחוק באיזה צד אצטרך להיות כי שום צד בשום מלחמה בשום סיטואציה לא נשמע צד בריא. "מה קשור נחמה, אימא, אמרתי לצביקי שכנראה נהיה בברית, אני לא יודע מה הוא העביר לך".

אחת משער הגיא ועד הכניסה לירושלים, כולל הקו האדום שבמרכז נתיב התחבורה הציבורית.

אבא שיהיה בריא יתעניין בעקפין אם יש משהו שהוא יכול לעזור ואימא שתאריך שנים תפציר בבהירות חד-משמעית. הם אפילו יציעו לנו שאם זאת בעיה בתחבורה אז אבא יעשה סיבוב וייצא מוקדם מבני-ברק כדי שהוא יוכל לעבור דרך העיר שלנו.

הם, שיהיו בריאים, לא מסוגלים לחשוב על כך שכל המשפחה תחשוב שאנחנו חשבנו שאין לנו כוח לשמוח עם האחין. קשיי מחשבה שכאלה. מחשבות שרשרת. תאונת שרשרת. לפי איך שאנחנו מכירים את אימא שלי, שבאמת תהיה בריאה, היא אפילו תאיים שאם אנחנו לא באים היא מעבירה את הברית אלינו. לעיר שלנו, לשכונה שלנו, לבית שלנו. צדקה נחמה. הייתי צריך להזהיר את צביקי שלא ידליף מילה וחצי להורים היקרים והאהובים. עדיף שיחשבו שאנחנו באים. טוב שיבינו שאנחנו לא באים רק אחרי שהברית תתחיל, כשהם לא יראו אותנו. בשלב שכבר מאוחר מדי מכדי להפעיל לחצי-עד.

נכון שהם יצלצלו אלינו ישר מהברית ויבקשו מאיתנו בכל לשון של בקשה שנצא עכשיו, אבל יהיה קל יותר לחמוק, או אפילו לציית ולצאת ("צייתנים אנחנו!") ולהיתקע בפקקים שישתחררו רק אחרי ברכת המזון של סעודת המצווה.

פרק שני טלפון מאימא

עוד לא החלטתי מה לעשות והגיע הטלפון מאימא.
"מה שמעתי, שלומי?"
"מה שמעת אימא?"

**20,000 ילדים וילדות
מגיעים יום ללמוד תורה
בזכותכם!**

עושים נחת לה' - זוכים לנחת מהילדים!



1700-50-66-22



בין תחושת הגן-עדן שבפנים, בהיכל הכולל, לבין אווירת החולין הרחובית. מודעת רחוב צבעונית צדה את עיניי. קרן ההסעות, משהו כזה. 'נחת', היה כתוב שם באותיות ענק. נחת, נאנחתי בנפש מתאנחת. המילה הקטנטנה הזאת, שלוש אותיות לה, ואלו אוצרות היא אוצרת בתוכה. של שמחת אמת. של אושר גולש. של ייעוד. של הכול. מי שיש לו נחת יש לו הכול. מי שיש לו נחת מילדיז אינו זקוק עוד לכלום נוסף, כמעט. מה מבקש האדם הנבון אם לא נחת.

שמעתי על קרן ההסעות. בטח שמעתי. מי לא שמע על הקרן. עד היום לא יצא לי לתרום להם. לא הגעתי לזה. עכשיו נתקעה המודעה בנפשי ולא נתנה לי מנוח. 'נחת' זעקה המילה בתוכי כנעלבת איך לא הבחנתי בה עד כה. הבטחות כה ברורות מגדולי ישראל, מצוקי ארץ, מרן בעל ה"אילת השחר" זצוק"ל ומרן בעל הדרך אמונה זצוק"ל ולהבדיל בין חיים לחיים מרנן ורבנן שליט"א ובראשם רבינו הגדול מרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א. מברכים ומבטיחים. אינני מבין איך עד היום לא נאחזה ההבטחה בקרנות המזבח של הראש שלי.

66

נחמה הסבירה ברוגע:

"היום כשיצאתי מהעבודה ראיתי ממש מולי מודעה של 'קרן ההסעות', לא יודעת איך פספסנו את זה עד היום. בקיצור, הרמתי טלפון, תרמתי להם. זאת אומרת, אימצנו ילד". חייכה. מעטים החיוכים בביתנו. נדירים ויקרים.

חייגתי מיד למוקד וביקשתי לתרום. אמרתי שאני רוצה לאמץ ילד. פעם מישהו הציע לי לאמץ ילד. עוד מישהו מהטיפשים שמציעים עצות בלי להתבקש. הודיתי לו אז בנימוס על הצעת האימוץ וחשבתי לי שחבל שאי אפשר לאמץ קצת שכל ותבונה. הייתי מאמץ לו קצת מכל דבר. עכשיו הלכתי אני על אימוץ. אימצתי ילד בקרן ההסעות. העברתי את שמי ואת שם אשתי. לא הרביתי במילים ולא הכברתי בבקשות. אדון כל הנשמות יודע את הכתובת המדויקת שלנו.

ואז, רק אז, אחרי שסיימתי את השיחה, נזכרתי: מה עם הברית של מחרתיים? אימא אומרת כן. נחמה בוכה לא. מה עושים. בעיות לא נפתרות מאליהן, אמר לי פעם יועץ מטעם עצמו. אמר ולשם שינוי גם צדק. שום פתרון לא נראה באופק. רגליי הוליכו אותי לכיוון הבית ללא עצה בודדה לרפואה. נקשתי על הדלת, נכנסתי, הסרתי את מגבעתי ותליתי על הוו. נחמה ישבה

"כנראה? אתה אמרת כנראה? למה כנראה? שלומי, מה 'כנראה' פה בדיוק? זה נראה לך חנוכת מרפאה משופצת של קופת חולים, מה זה ה'כנראה' הזה? שככה יהיה לי טוב, שלומי, תמחק מיד את ה'כנראה' הזה מהלקסיקון המשפחתי שלנו, בטח לא כל עוד אני חיה. אתם מתייצבים בברית. גם אתה וגם נחמה, ואני מצלצלת עכשיו לצביקי לעדכן אותו שהקוואטר שלכם ושלא יעז לתת את זה למישהו אחר, אני מקווה שהיה לו שכל לשמור את זה בשבילכם, כי אם לא, אז הילד הזה שלי הולך לחטוף ממני מקלחת שגם אלף מגבות לא יצליחו לייבש. שלום וכל טוב. וד"ש כמובן לנחמה, תמסור לה שאני מחכה לראות אותה מחרתיים וכבר אין לי סבלנות לחכות". חייכתי על כורחי. ה'כל עוד אני חיה' הזה של אימא גורם לי בכל פעם לחייך מחדש. אולי אסגל לי את המשפט הזה. הוא חזק. נשמע טוב. נשמע דרמטי.

פרק שלישי

החלטת האימוץ

הרבה זמן לחיוכים לא היה לי נוכח החיוכים. שני קרחונים נעים האחד לקראת השני בתוואי שסופו התנגשות: אשתי הכאובה מסרבת לבוא לברית. אין בה כוח יותר. אימי מסרבת להכיר בזכות הסירוב. ואני בתווך, מועמד להימחצות בין הקרחונים. מה עושים? ראשית, לא עושים. מחכים. כל עוד אין הצד האחד יודע על הצד השני, אייחל להסתדרות עצמאית כלשהי. למשוך זמן בוודאי שאפשר. בינתיים אצא לי אל הכולל, בעוד עשר דקות מתחיל סדר בוקר. אין לי תירוצים מוצדקים לאיחורים. לא ילדים למוסדות ולא ילדים חולים בשפעת. ולא ילדים בכלל. מה טוב חלקי ומה נעים גורלי שיכול אני להשקיע את חושי בתורה ולהסיח את דעתי מהכאב הנאגר. תורת השם נחמתי. לנחמה אין את האפשרות הזאת, יש לה רק את הידיעה שאני שקוע בתורה. זאת אולי חצי נחמה. אולי פחות. יהיה טוב, אני משוכנע, יהיה טוב. שרק יבוא הטוב הזה. שיבוא כבר.



הסדר היה משובח. הסוגיה ריתקה אותי ואת החברותא. לא שמנו לב כיצד חמק לו הזמן וכבר נגמר לנו סדר צהריים. גם סדר בוקר היה היום מופעים. לא נהגתי ללכת הביתה בין הסדרים. נחמה היתה בעבודה ואין לי מה לעשות בבית ריק. אספתי לי ימי לימוד שלמים מבוקר ועד ערב. ונהניתי מכל יום. היום היה יום נפלא. הרגשנו שאנו ממאנים להיפרד מהספרים, היינו טעונים בשמחה פנימית. חבשתי את מגבעתי ויצאתי אל הרחוב. איזה פער בלתי נתפס



לאשתו, אימו של הילד, "האמיני לי, כתב־אישום כזה חמור לא מגישים אפילו נגד מרגל שמכר את סודות האטום לאיראנים. אני לא יודע למה הם כל כך נגדו. למה הם מסתכלים עליו בכזאת שיפוטיות עיוורת".

"ואולי הם צודקים", ניסתה לסגור עליהם. לא כי אהבה שהם צודקים. רחוק מכך. אבל כן כי הבינה שעדיף שיתוף פעולה עם הצוות מאשר קריאת תיגר. ניסתה לכוון את ספינת בעלה לחוף מבטחים של שיתוף פעולה.

"מה נקרא צודקים, רחל, מה נקרא צודקים? הוא ילד. בסך הכול ילד. והוא נשמה טובה. את זה אנחנו יודעים הרי, אז למה לכוון לכיוון שלו כאלו זכויות מגדלת ולהסתכל על כל אירוע שלו בטלסקופ? מה קרה? בדור של היום לא יודעים מה זאת התמודדות, זה הפרוך של כל הדור הזה. מה את חושבת, שאני הייתי שה תמים לעולה? גם אני הוצאתי מדעתם את המלמדים שלי. אוהו, הוצאתי. וגם מרץ הוצאתי. אוהו, הוצאתי. אבל אז ידעו להתמודד, ולכוון, ולהבליג, ולנשון שפתיים באיפוק, ולא אצו רצו להצמיד תוויות אבחוניות לכל אחד שעשה אפצ'י לצד ההפוך. אני יכול לחבר ספר מהמעללים שלי. ספר שיהיה רב מכר".

"נו קדימה", חייכה רחל, "זה יעזור לנו עם הדירה ליענק'לה. זה באמת יהיה רב־מכר. ראש כולל נערץ ברמתו של הרב הגאון רבי יוסף שדרסקי שליט"א שיוציא לאור ספר על מעללי משובה בילדותו, מובטח לו שהספר יהיה גם רב וגם מכר".

הוא חיך על כורחו. חכמת נשים בנתה ביתה. הוא כאוב מאוד מהפלונטר של נתי אבל היא צודקת בהחלט. להסביר לצוות של המחנכים שהם טועים לא יוביל אותם לשום פתרון. גם אם יש לו השגות פה ושם על דרכי החינוך של היום, או ליתר דיוק על אי אלו מחנכים שלדעתו מחפשים חיים קלים - מוטב אם ישמור אותן לעצמו או לימי עיון שאליהם הוא מוזמן חדשות לבקרים. מי היה מאמין.

מי היה מאמין שהדרשן הנערץ, כוכב זוהר בשמי ימי העיון של נושאי חינוך, מתמודד בביתו עם בעיית נתי שכזאת. כל הילדים שלהם פלאי פלאים. גם לפני נתי וגם אחרי נתי. בישיבות ובסמינרים. בתלמודי התורה ובבתי הספר לבנות. כולם כמו יצאו מפס יצור סדיר. מוכשרים וממושמצים, שקדנים וצייתנים, חריפים וממולחים. גם הבנים וגם הבנות, ברוך השם. ונתי אחרת.

נתי שונה.

משהו פראי בו. משהו פורע אותו. תמיד מתכוון הוא לטובה. ותמיד נשאר בגבול הכוונות. כי התוצאות המעשיות, תמיד, אבל ממש־ממש ותמיד־תמיד, יוצאות לגמרי הפוכות מהכוונה הטובה שקדמה למעשה.

המילים 'רק רציתי' כל כך שגורות על פיו של נתי בן האחת־עשרה עד שהרב יוסף אביו כבר מרחם עליו ולא שואל אותו שאלות הפותחות במילים למה או מדוע. לבו נכמר על הילד.

בסלון.

הלכתי לסלון: "שלום. ערב טוב".

"החלטתי שניסע".

"לאן?"

"מחרתיים לברית".

"כן?", נמלא ליבי רננה.

"כן", אישרה את אושרי.

"מה קרה?", התעניינתי.

נחמה הסבירה ברוגע: "היום כשיצאתי מהעבודה ראיתי ממש מולי מודעה של 'קרן ההסעות', לא יודעת איך פספסנו את זה עד היום. בקיצור, הרמתי טלפון, תרמתי להם. זאת אומרת, אימצנו ילד". חייכה. מעטים החיוכים בביתנו. נדירים ויקרים. "גם אני".

"מה גם אתה?"

"גם אני תרמתי להם לפני כמה דקות".

"גם אתה אימצת ילד?", חייכה. פעם שנייה בתוך חצי דקה.

משהו טוב קורה פה.

הנהנתי.

פתאום החלו דמעות לצוף. דמעה ועוד דמעה. והפעם, אני מבטיח: דמעות אמונה היו הן.

...כעבור שנה, כשצלצלתי להזמין את צביקי אחי לברית של בננו המתוק, הזכרתי לו את ההבטחה שחילצנו ממנו שנה קודם לכן.

משום שכמה דקות אחרי שאימצנו ילדים ודמענו אמונה, חייגתי לצביקי ועדכנתי אותו: "אנחנו באים מחרתיים לברית ולוקחים את הכיבוד של הקוואטר, בתנאי אחד: שבעזרת השם, בברית של הבן שלנו, אתם תהיו קוואטר".

צביקי זכר.

ובכה יחד איתי.

דמעות אמונה.

"ואין ספק"

פרק ראשון כבש שחור!...

"נס שאנחנו לא כבשים, כי אם היינו כבשים, היינו צריכים לצבוע את נתי בצבע שחור", הפטיר הרב יוסף בסוף ארוחת הערב, עגמומי ומודאג. השעון הראה על כמעט שתי־עשרה של לילה. כל הבית כבר ישן עמוק. רק ההורים נשארו ערים. מנוודי שינה, אכולי דאגה, ומלאי חמלה.

שוב זומן הרב יוסף, בכבוד ובהדר, לשיחת כיבושין עם המלמד של נתי ועם המנהל הרוחני של התלמוד־תורה.

"מה ששמעתי שם, רחל, מה ששמעתי שם", המשיך וסיפר

<<<

זולת השילוח שלו למוסד אחר לגמרי. תהיו גלויים איתי. מה?
אין עוד איזה קצת מאמץ שתוכלו לקחת על עצמכם? הרי
כל מוסד ישאל למה? ומה קרה? מי בכלל יקבל אותו ככה
כשאתם זורקים ומשלחים אותו?", נצצו עיניו ולא מאושר.
"אנחנו לא מתכוונים לכל מוסד".

"אז?"

"הוא צריך מוסד טיפולי, הרב יוסף", התנדב הפעם רבי נחום
המלמד להגיש את גזר הדין. להפתעתו של הרב יוסף התכופף
המלמד ורכן לעבר כיסא מיוותם שעמד סביב השולחן, דלה
ממנו קלסר ובו מסמכים והניח אותו על השולחן כראיות
חותכות. "יש כאן חוות דעת של שני יועצים שהתלמוד-תורה
עובד איתם. שניהם בדקו את נתי שלכם. כל אחד בנפרד בלי
לדעת על השני. המסקנות זהות לגמרי. הוא צריך מסגרת
שונה, לא רק אחרת".

"אני שומע, אני שומע", נעו גלגלי מוחו של הרב יוסף בעיכול
הדברים. מסמכים. בדיקות. יועצים. נו. נו. הם באו מוכנים
הפעם. הם רוצים שגם הוא יהיה מוכן. והוא לא מוכן. בשום
אופן איננו מוכן. לזה איננו מוכן ואינו מסכים.

"זה לא קשור בכלל לאישיות של נתי שלכם", עבר המנהל
הרוחני הרב אליעזר לשלב הניחומים, "שתדעו לכם, הרב
יוסף, שאני אישית מאמין בו מאוד, בנתן היקר, זה הקטן עוד
גדול יהיה. ועוד איזה גדול, בעזרת השם. אדרבה, אם תשמעו
לי, דווקא בזכות התאמת המסגרת המתאימה לו הוא יפיק
מעצמו את המיטב".

הרב יוסף לא בשל היה לקליטת תנחומים בשעה שקלסרם
מונח לפניו, לפיכך חבש מגבעתו על ראשו, קם ממקומו והודה
להם בנימוס על הפגישה ועל הקדשת זמנם היקר.
"אנחנו מחכים לתשובה עד עוד שבוע, הרב יוסף, תודה רבה
שטרחתם לבוא היום, ושיהיה לכם הרבה נחת מכולם בקלות,
נחת בנחת".

"אמן", נידב הרב יוסף בכוח מילה של הכרזת אי-מלחמה.

פרק שני כל מילה - כוכב

שבוע אחד יש להם.

"אולי הם צודקים", שבה ואומרת לו אם הילד, וקצת מרחיבה,
"אולי באמת נתי ירגיש טוב יותר במסגרת שונה, במוסד שבו
משלבים עוד פעולות לצד הלימודים. אולי זה באמת לטובת
הילד. אני מציעה שנניח בצד את כל השיקולים האחרים
לכמה רגעים".

"אין לי שום שיקולים אחרים זולת טובתו של נתי", נחרד
הרב יוסף. וכי לא בטוחה היא בכך וכי לא בוטחת היא בטוהר
שיקוליו, "אני חושב על ההרגשה שלו שתיווצר מתחת
ל'טובת הילד' החיצונית. תחשבי איתי על ההרגשה של ילד

רק רציתי לראות, רק רציתי לבדוק, רק רציתי לעבור, רק
רציתי לקפוץ, רק רציתי לעצור, רק רציתי לנסות, רק רציתי
לסדר, רק רציתי לעלות, רק רציתי לרדת, רק רציתי להריח,
רק רציתי לגעת, רק רציתי לרצות.

"הילד הזה הוא בעל מחבר ספר רק-רציתי", הגדיר פעם הרב
יוסף בעוד ארוחת ערב מאוחרת, כשהילדים ישנו עמוקות,
"קורע לי את הלב כבר לשמוע את הרק-רציתי הזה שלו.
אני בוכה בשבילו. פשוט בוכה בשבילו. איך הוא יצטרך כל
החיים להתנצל ולהצטדק ולהסביר את הכוונות הטובות שלו,
מי בכלל יאמין לו? לא כולם הם אבא ואימא שלו. מי יאמין
לו בהמשך החיים? החברים בישיבה קטנה? בישיבה גדולה?
בכולל?"

באספה של הערב, הטרייה והאחרונה, הם היו שלושה: המנהל
הרוחני, המלמד של נתי, אובדי עצות כפשוטו, והוא מולם,
מנסה ללמד אותם פרק בהלכות הכלה.

הם הכירו באמת ובתמים במעמדו התבוני של הרב יוסף
והוקירו את הבנתו בענייני חינוך. הם הצהירו מראש כי יסכימו
לכל אשר יציע, ובלבד שיפתור את הבעיה עם נתי.

הם כבר ניסו התערבות תרופתית בשילובים שונים ומגוונים.
הניסיונות הצליחו חלקית ונכשלו יותר מחלקית. והם ניסו
התערבות מקצועית שאינה תרופתית. והעסיקו חונכים,
ושיחרו ליועצים, ויישמו טכניקות ופנטזים, וצרכו אבחנות
וגם אבחונים - ועדיין לא באה רגיעה לנפשו של הילד. כלומר,
לכיתתו, כשהוא נמצא בה ושרוי בחללה.

ברור היה שככה אי אפשר להמשיך. נתי מחולל סערות
המשבשות את התדר השיעורי בכיתה. "גם אם זה היה בן
שלי, רַבִּי יוסף", אומר המלמד רבי נחום בכנות גלוית לב, "גם
אם הוא היה בן שלי, הייתי דורש מההנהלה בכל תוקף שיוציאו
אותו מהכיתה כי זה ממש חב לאחרני. הילדים האחרים לא
מצליחים להתרכז".

"אז תתנו לו משימות, רבי נחום. תשלחו אותו למשרד להביא
גירים, לצלם שכפולים, לעשות לכם איזה כוס תה טובה
ומתוקה. אולי אפילו להתאוורר במסדרון קצת, לא בתור
עונש חלילה".

"אנחנו כבר אחרי השלב הזה, מזמן-מזמן אחרי השלב הזה",
התערב המנהל הרוחני, הרב אליעזר. בינו לבינו תוהה היה
כיצד היה הרב יוסף דגן מנחה אותו לנהוג באסרטיביות מול
הורים, לו רק היה הילד הזה ילד אחר.

"אז מה אתם מציעים?"

"מוסד אחר", ירה המנהל הרוחני את התשובה במהירות.
המלמד רשם בליבו שהוא חייב לו הכרת הטוב על התנדבותו
לבשר את הבשורה.

"מוסד אחר?", החוויר הרב יוסף, שפתיו רטבו בעלבון נדהם
ונזעם, "עד כדי כך? אין כאן הגזמה? בטוח שלא?"
הם שתקו, אך לא נסוגו.

הרב יוסף הסיר מגבעתו והניחה על השולחן, מסדר את כיפתו
המסודרת בלאו הכי. חופן את זקנו. "הבה נדבר כידידים.
מוזר ורבותי, אתם באמת סבורים שאין פתרון לנתי שדרסקי

חכם ורגיש ונבון, וכן, גם לא יוצלח וסוער, שיודע שכל האחים שלו למדו ולומדים וילמדו בחיידר רגיל כאחד האדם, והוא הולך בכל בוקר למוסד אחר ושונה, מה זה יעשה לו בנפש,

66

"זה לא קשור בכלל לאישיות של נתי שלכם", עבר המנהל הרוחני הרב אליעזר לשלב הניחומים, "שתדעו לכם, הרב יוסף, שאני אישית מאמין בו מאוד, בנתן היקר

בתוכו של התוכו שלו. אבחושים מקצועיים, ואני לא מזלזל בהם, לא רואים את כל התמונה כולה. אנחנו, ההורים שלו, צריכים לראות גם את הצדדים שאותם לא מאבחנים, הצדדים האנושיים, לא רק הקוגניטיביים". הם נאנחו שניהם.

הוא גרף פירורים מצד לצד. עורם לתוליות ומפזר ועורם חלילה. מחוג שעון הקיר תקתק לתוך השקט. עוד דקה עברה מהשבוע שקצב לו המנהל הרוחני. הוא דמיין את נתי קם בבוקר, מתארגן ויוצא את הבית למוסד חינוכי שונה, ורצה לבכות.

לבכות על הילד. לבכות עם הילד. כל כך הרבה כוונות טובות לו וכזאת נשמה טובה בו, וכל כך הרבה התמודדויות ביומיום, עכשיו להפיל עליו עוד אחת? להנחית עליו פצצה?

ואולי הוא ישמח? מי אמר פצצה, אולי מתנה. מתנת חיים. אולי שם יגיע הילד אל המנוחה ואל הנחלה. מי יכול לדעת. נפש נבנית. נפש נהרסת. נפש נפצעת. נפש נרפאת. נפש נתקעת. נפש משתקמת. נפש מתעצבת. מי ידע סודה של נפש. אומרים שלהורים יש רוח הקודש בעת שהם בוחרים שם לילד שלהם. ומה כשהם צריכים לבחור לו מקום לימודים או נוסחה טיפולית. האם אז יש להם גם רוח הקודש. זה לא חשוב כמו בחירת שם?

"יש משהו שאני יכול לעשות שלא עשיתי?" שאל.

"מה הכוונה?", החזירה בשאלה.

"אני כל הזמן בודק בראש אם קיימת פעולה מסוימת שהייתי צריך ויכול לעשות כאבא, בשביל נתי לה המתוק. משהו שאני יכול לעשות עכשיו בנקודת הזמן הזאת למענו ובשבילו. משהו, דברימה. אני בעצמי לא יודע מה".

היא קמה ופסעה חרש אל מחוץ למטבח. נעלמת מטווח ראייתו ורדיוס שמיעתו.

הוא לא הבין מה במה שאמר גרם לה לעזוב. כיוון את מצחו בהעדר הבנה. מה אמרתי לא טוב. היציאה הפתאומית מהמטבח קשורה אליי? אולי שמעה את אחד הילדים בוכה?

והנה נער בוכה.

לא הספיק לחשוב וכבר שבה. בידיה העיתון ובו המודעה הגדולה. "אולי זה", אמרה, נינוחה, מלאת תקווה. "זה?", העיף מבט.

מהבוקר היא שומרת להם את המודעה. הרי ידוע ידעה, גם היא וגם הוא, שהוא לא יחזור מאספת ההורים עם בשורה משמחת של תפריחת נחת מלוא האמתחת. מהבוקר נאחזה במודעה כנאחות בעצי חיים. תחילה רצתה לצלצל למוקד ולהקדים תרומה למכת האספה, אך חזרה בה. לא לבד. לא על דעת עצמה. הוא צריך להסכים. לא להסכים בלבד, הוא צריך לרצות. להאמין. להתלהב. לתלות תקווה. הוא צריך להיות ביחד איתה בעניין הזה.

"זה עובד?", הרים אליה מבט שואל.

"מי רואה אותם יוצאים ואינו יוצא?", השיבה לו בניגון גמרא ובעגת ישיבה, מצביעה על דיוקנאותיהם של שרי התורה. מחווה לעבר הבטחותיהם.

הציץ להיכן שהצביעה. מילים זוהרות ככוכבים הסתדרו מולו בשורה של שירת בשורה על פני שמי השחור:

"...ואין ספק שמי שעוזר לבניו אלו של הקב"ה יקבל שכרו בברכות שמים אורך ימים ושנות חיים מתוך בריאות ויזכו לנחת יהודי מיוצ"ח שיהיו זרע כשר והגון וירונו מהם רב ענג ואך טוב יכוננו באהלם כל הימים".

כל מילה - כוכב.

כל כוכב - מאיר ומסלק את החושך.

הוא נשם בשקט ושוטט בעיניו הכישרוניות על הבטחותיהם הברורות. המפורשות. "ואין ספק", כתוב כאן. "וירונו מהם רוב עונג", חקוק כאן מפורשות. הוא יודע ללמוד ואוהב לעיין. מורגל לנתח שברי מילים ולפענח תגי רמזים. ההבטחות פה אינן משתמעות לשתי פנים. חכמת נשים תבנה ביתם. הוא יתרום. כלומר, הם יתרמו. חייבת להיות נוסחת הצלה. ברור שחייבת להיות.

"תוכלי לסדר את זה מחר?", שאל וקם.

"בשמחה. בוודאי", שמחה על הסכמתו. מרגישה שדברים עומדים להשתנות. לטובה ולברכה. לרווחה ולפדות.

פרק שלישי פעולה מכריעה

"אתם דיברתם איתו, הרב יוסף. אמת?"

"על מה אתם מדברים? עם מי דיברתי?"

המנהל הרוחני מעבר לקו, הרב אליעזר, היה נשמע נרגש. "נו, זאת לא בוושה לומר, רבי יוסף, שאתם פעלתם כאן מאחורי הקלעים. הרי שנים לא מעט אני מבקש את זה ממנו. שנים שאני מתחנן. תמיד היו סיבות טובות לדחות והסברים בנויים

<<<

שלא עשיתם כלום? ממש כלום? שום פעולה". פקפוק מומשי, גלוי ומופגן, נשתל בשאלה.

"אני אומר לכם בהן צדק שלא שוחחתי מילה וחצי עם המנהל ובכלל לא ידעתי שיש אפשרות שתפעל כיתת שילוב בתוך התלמוד תורה".

"שום פעולה לא עשיתם?", התקשה המנהל הרוחני לעכל ולכלוא את אי עיכולו.

"עשינו פעולה. ברור שעשינו. אנחנו הוריו של נתי ובטוח שנעשה פעולות לטובתו. אבל לא הפעולה מה שאתם מתכוונים אליה".

"כגון מה כן?"

הרב יוסף היסס רק לרגע. אחרי מחשבה חטופה הבין שאין מקום להסתיר. "תרמנו לקרן ההסעות. אימצנו ילד של הקדוש ברוך הוא שיצליח להגיע לתלמוד תורה שלו, ובזכות זה הילד שלנו ימשיך להגיע לתלמוד תורה שלו, שלכם. מידה כנגד מידה".

"אז כן עשיתם וכן פעלתם", חייך הרב אליעזר, המנהל הרוחני המנוסה, "אין מה לומר. אכן עשיתם הרבה, ופעלתם נכון. ברוכים תהיו".

לתלפיות למה לא עכשיו ועוד לא נראה ולא עכשיו, והנה באתם אתם והזזתם את האבן מעל פי הבאר".

"אין לי מושג על מה אתם מדברים", התוודה והודה הרב יוסף. "המנהל של התלמוד תורה הודיע לי הבוקר שהוא מסכים סוף כל סוף לפתוח כיתות שילוב ניסיוניות. כמה שאני דיברתי איתו על זה בשנים האחרונות רק הקדוש ברוך הוא והרבנית שלי יודעים, האמינו לי. ואתם, בשיחה אחת, הפשרתם את כל הקרחון כולו. אמרתי לעצמי שלפני שאני מצלצל לרבנית שלי לספר לה את הבשורה המרעישת, אני מצלצל לכם לומר יישר כוח. כיתות ניסיוניות בתוך התלמוד תורה שלנו. איזה פרויקט נחוץ. אין לכם מושג כמה ילדים אתם מצילים פה עם המודל הזה. נפתח כבר בשבוע הבא כיתה ניסיונית ראשונה. נתי יהיה בה, עם חברים מהכיתה שלו ומעוד שתי כיתות מקבילות. כיתה שלמה נבנה לו. קטנה מהמומצע. עם יחס אישי וטיפול טוב. הוא יפרח שם, אתם תראו, הוא יפרח שם, צדיק כתמר יפרח".

"בשורה טובה תדשן עצם", עצם הרב יוסף את עיניו בהודאה להקדוש ברוך הוא. נתי לא ילך למוסד אחר בכל בוקר. נתי ילך לאותו תלמוד תורה שבו למדו ולומדים וילמדו אחיו. "הכול בזכות ההתערבות שלכם, הרב יוסף, תהיו ברוכים".

"לא התערבתי".

"לא עשיתם כלום מאחורי הקלעים? אתם רוצים לומר לי

שחרור חסימות

פרק ראשון עיכוב חסר פשר

העצמי שלי ארצה לרסיסים דוקרים יותר מפעם אחת. כל החברות שמילאו פיהן בתשבחות עליי ועל אישיותי מילאו ידיהן בתינוקות וזרועותיהן בילדים כשאני עדיין התרוצצת מפגישה לפגישה ואספתי תשובות שליליות למכביר.

איש לא ידע להסביר את פשר התקיעות. היו כמובן את ההאשמות הקבועות של בררנות יתר וטיפוס אל הרי האלפים בחיפוש אחרי המשיח, חיפוש שלרוב מסתיים עם החמור שלו, כפי שהזהירה אותי אחת הדודות חמורות הסבר, שהוסיפה לפני ואחרי האזהרה שהיא מתכוונת רק לטובתי ועוד יבוא יום שבו אודה לה על כך. היום הזה לא בא ולא יבוא. לכל הפחות ההורים היו בצד שלי. הם היו בסודות העניינים היגעים ושתלו בי שתילים של אמוון וזרעים של אמונה. הם לא האשימו אותי לא בבררנות יתרה ולא בקושי לקבל החלטות ולא בטיפוס אל על.

שיתפתי אותם בלבטים שקדמו להחלטות, בעיקר בהחלטות שבאו מצדי, ולו כדי שיתקנו אותי אם אני טועה. הם תמכו בהחלטה שלי בכל פעם שנאלצתי לסרב. והם גם תמכו בי

אף אחד בעולם לא היה מאמין שאהיה האחרונה להתארס מכל הכיתה. וזאת, בהנחה שאתארס. הנחה שמשנה לשנה הפכה לאנחה.

לא המנהלת, שעם סיום הלימודים שלי בסמינר פינתה לי שעות של מילויי מקום כדי לא לאבד אותי לטובת אחרים כפי שהצהירה ברורות; לא המחנכות שתמיד דיברו אליי כאל מחנכת בכירה לעתיד ונטו להתחשב בדעתי כל אימת שרק יכלו; ולא החברות שהודו בפה מלא לכל מי שבירר כי מדובר בבחורה איכותית מוזן נדיר שכמותה שלא מוצאים בכל יום, אם בכלל.

היום אני מצטטת אותן כי במצבי ואחרי מה שעברתי רחקתי מגאווה ואין כל חשש ליוהרה עם הציטוטים הישנים שפג תוקפם. מאז פרוץ הציטוטים המחמיאים, התרסק הביטחון

בפעמים האחרות, שבהן סירבו לי מהצד השני, סוג אחר של תמיכה הורית.



אבי, אדם העובד למחייתו בעבודת כפיים מתישה, הוא יהודי עובד השם באמת. אמונתו יצוקה ומחושלת. והוא סוחף אחריו את אימי היקרה, ואת כולנו, כל צאצאיו. האמונה אצלנו בבית אינה נזכרת רק כשאין ברירה אחרת ואז בלית ברירה מוציאים מהמגירה של המוח את האמונה.

אצלנו בבית מאמינים בהשגחה פרטית כדרך חיים. כמו שאחרים חיים עם חמצן ומים, ככה אנחנו חיים בבית עם אמונה תמימה ואיתנה בקדוש ברוך הוא, ברחמי ובחסדיו. כל מאורע שעובר עלינו מתקשר מיד עם אמונה.

66

לקחתי יומיים חופש מהעבודה רק כדי לבכות את נשמותי. באמת ובתמים לא הבנתי מה חטאי ומה פשעי. ביקשתי מאבא והפצרתי באימא שיגידו לי מה עוד עליי לעשות. מה, ריבונו של עולם, מה? מה?

כשהיו לנו פעם בבית כתמי רטיבות מעיקים מפאת הגשם, ושכנים יעצו לנו לתבוע את הקבלן הרשולן, מנה אחת אפיים, אמר לנו אבא בסעודת שבת שכדאי מאוד להתחזק בשמירת הלשון כי אמנם אין היום צרעת ונגעי בתיס'בגדים'ואדם, אבל כתמי המים בתקרה ועל הקירות מזכירים לו 'נגעי בתיס', והוא פשפש במעשיו וגילה כי יש במה להתחזק. מאותה שבת התחיל אבא ללמוד בסעודת שבת את הספר 'חפץ חיים' וכולנו התחזקנו בשמירת הלשון.

אני לא זוכרת איך נעלמו כתמי המים ואם הקבלן בעצמו תיקן, או שאבא שילם לבעל מלאכה אחר שיתקן את בעיית הרטיבות. אני כן זוכרת, וכולנו זוכרים מאז ומעוד הזדמנויות אחרות ונפלאות, שאין מאורע בעולם בלי שיש לו הסבר פנימי. כל החיים שלנו התנהלו תחת הרגשה נוכחת שיש מנהיג לבירה ושהוא נוכח בחיינו על כל צעד ובכל שעל.



ניסיתי למצוא את הבעיה הפנימית שגורמת לעיכוב שלי בשידוכים. פשפשתי במעשי נברתי בדיבורי והרהרתי במחשבותיי. חזרתי בתשובה שלמה וקיבלתי על עצמי שורה ארוכה של

קבלות טובות. התאמצתי להטיב את עצמי ועם אחרים. וחלפו שנים ולא נושעתי.

פגישות והצעות, ואירוסים אין.

ועוד פעם הימים הנוראים, ועוד פעם זאת-חנוכה, ועוד פעם ט"ו בשבט, וחורף, וכבר אין כתמים בבית, ויש כתמים בלב, וכתמים של רטיבות דומעת על הכרית, ושוב פעם פורים, ועוד פעם פסח, והאחינים מחכים בכיליון עיניים לחתונה של הדודה שלא מתארסת, והדודים מרחמים, והדודות מטיפות, והשכנות חומלות, והאחיין הגדול, זה הקטן גדול נהיה, יוצא לפגישות, ובום, צלחת נשברת. בשעה טובה. במזל טוב. בשמחה גדולה. ואצלך בקרוב, מנטפות שפתי כל הדודות, גם זאת חמורת הסבר, שניסתה בעבר הרחוק לתלוש אותי מפסגות האלפים, כבר מיואשת היא ממני ואינה חורצת את לשונה כלפי בעוד תוכחת מוסר. "רותי ברגנית", שמעתי אותה מסכמת לפני כמה שנים באחת ההתכנסויות המשפחתיות ההומות, היא חשבה שאני לא שומעת, או אולי קיוותה שאני כן שומעת, כי היא הרי מתכוונת לטובתי, "רותי הזאת ברגנית, ולמרות שזה החיסרון היחיד שיש לה, באמת החיסרון היחיד שלה, הוא יכול להרוס לה את כל החיים".

אז בכיתי עוד לילה לתוך הכרית.

הכרית של הברגנית.

פרק שני מסע מחילות

ההצעה שעמדה הפעם על הפרק היתה, איך לומר באלגנטיות, הצעה ששווה היה לחכות לה את כל הזמן ההוא.

ההתאמה הגבוהה שררה לא רק בינינו, המדובר והמדוברת, אלא גם בין המשפחות. הבחור היה מסלטה ומשמנה. פאר ישיבתו. אתרוג יקר המציאות. תורה וחכמה, יראת שמיים ושמחת חיים, עדינות ואסרטיביות.

דומה היה כי התחושות החיוביות שוות בשני הצדדים. מה פירוש 'דומה היה'? ברור היה. השדכן העביר את הרשמים הנפלאים מצד לצד ולא הסתיר את הרגשתו המקצועית כי בתוך ימים ספורים ניתן יהיה לברך על המוגמר. סוף-סוף. למרות היותי בעלת ניסיון מצטבר של אכזבות מרות וכאבים מדמיעים, ועל אף שהיה לי אוסף מרשים ביותר של שיברונות לב ומפחי נפש, והיו אלו ניסיון ואוסף שתמיד קרקעו אותי אל המציאות בתשעה קבים של ריאליות, הרשיתי הפעם למחשבותיי להמריא ולהפליג לעבר הטוב המתקרב.

היינו בשלבים מתקדמים של תהליך עמוק, ולכל הדעות הרלוונטיות, כל המדדים היו חיוביים. כל הסימנים וההתסמינים הראו כי הפעם זה זה, וכי זאת ההצעה שייחלנו לה. או כמו שתאמר הדודה לבטח: בסוף המשיח כן חיכה לרותי בפסגת

הרי השלג.

גם ההורים שלי, למודי סבל התמהמהות שידוכיה של בת הזקונים שלהם, שזאת אני, היו שותפים להרגשה המוצקה שהולך להתרקם כאן שידוך מעולה ואיכותי, משובח מכל בחינה שהיא. הנושאים הפיננסיים נסגרו בהסכמות הדדיות נטולי מעקש או עיכוב. כל הפעמונים צלצלו כי בשורה טובה מתקרבת.

ואז הגיעה שיחת הטלפון המכריעה.



מה זה מכריעה, הוכרעתי לגמרי. הוכרעתי אפיים ארצה. הוטחתי אל רצפת המציאות. מאגרא רמה לבירא עמיקתא ומנהרתא חשוכתא. השדכן לא ידע את נפשו ממבוכה. בהן צדקו ובגילוי ליבו הדגיש כי גם הוא לא מבין על מה ולמה ובשל מה ובגין מי. בחיים, כך אמר, לא קרה לו כדבר הזה. "אין להם שום סיבה, הם בעצמם לא מבינים למה. ותאמינו לי שביררתי לעומקי העומקים", סינן בשפל קול, "אין שום הסבר הגיוני. לא משהו סמוי שהתגלה ולא משהו נסתר שנחשף ולא מידע חדש ולא פקפוק מבוסס. המדובר בעצמו מבובל ולא יודע להסביר למה. הוא לגמרי לא יודע להסביר. כלום. הוא רוצה זמן לחשוב. אבל הוא לא רוצה שיחכו סתם. הוא לא בטוח שלא אבל לא בטוח שכן. אז מבחינתו כל עוד שלא בטוח שכן, אז זה כנראה לא".

דיבורים כמו חול, הסברים כמו אפר, ודמעות כמו ים. דיבורים והסברים שלהם, דמעות ובכיות והתייפחויות שלי.

לקחתי יומיים חופש מהעבודה רק כדי לבכות את נשמת. באמת ובתמים לא הבנתי מה חטאי ומה פשעי. ביקשתי מאבא והפצרתי באימא שיגידו לי מה עוד עליי לעשות. מה, ריבוננו של עולם, מה?

והם, מסכנים, בוכים קצת יחד איתי, והרבה בלעדיי, לא יודעים מה לענות לי. כמה נחת הבאתי להם בצעירותי. כמה נחת. איך זרחו. איך קרנו. איך נהנו. כמה הודו להשם. בכל אספת הורים. בכל היתקלות עם מחנכת. בכל הגילאים שלי. כמה הודיתי אני לקדוש ברוך הוא כשראיתי אותם שמחים איתי, מתגאים בי, רואים שכר בעמלם.

וכמה כאב אני גורמת להם ב'זקנותי'. או יותר נכון בזקנותם. הם לא נעשים צעירים והם כה מצטערים בגללי יום אחרי יום. כמה עוגמת נפש עוד אסב להם. איך התקמטו פניהם ונמעכו קלסתריהם בגללי. אבא גוער בי כשאני אומרת לו שהוא מצטער בגללי. "אלו לא דיבורים שאני מרשה בבית שלנו, רותי. אלה מילות סרק. הכול מלמעלה, וכל מאן דעביד רחמנא, לטב עביד", הוא אומר מכל הלב. מאמין בכל תג ובכל אות, "הכול לטובה, הכול חסדי השם יתברך, הכול טוב", ממלמלת אימא

אחריו.

וככל שהוא ואימא מתחזקים יותר, אנשים צדיקים, באמת צדיקים, בלי זיופים הם, כך אני יותר עצובה שאני תקועה להם במרכז החיים. שאני לא מביאה להם נחת. אבל מה עוד אני יכולה לעשות שלא עשיתי.

"מה אתה ממליץ לי לעשות, אבא?", בכיתי לאבא שלי.

הוא ישב בראש השולחן. לפניו ספר קודש פתוח. לצד הספר, כוס תה מהבילה וקווצת עלי נענה. זקנו הלבן כה הצחיר לאחרונה. הלבין כשלג. גם גביניו חוורו. עיניו נותרו שחורות וחדות. אבא הרים את עיניו מעל הספר והביט מעבר לכתפיי. כקורא כתובת שהופיעה על הקיר. אימא ישבה על הספה וסרגה בשתיקה מקשיבה.

"לא יודע, בנותי, נסתרות דרכי השם, נסתרות דרכיו".

"רחמיו על כל מעשיו", מלמלה אימא.

אבא נאנח. "הקדוש ברוך הוא מתאווה לתפילתם של צדיקים,

66

לקחתי יומיים חופש מהעבודה רק כדי לבכות את נשמת. באמת ובתמים לא הבנתי מה חטאי ומה פשעי. ביקשתי מאבא והפצרתי באימא שיגידו לי מה עוד עליי לעשות. מה, ריבוננו של עולם, מה?

רותי, תתני לו עוד תפילות, בנותי, עוד תפילות תשלחי לשמיים". "כמה עוד, אבא, כמה עוד, אני כבר צרודה מתפילות".

"תפילות הן אף פעם לא יותר מדי, בתי, ויהודי אף פעם לא צרוד מתפילות, רותי, שלא תחשבי ככה אף פעם בעולם ולעולם", תיקן אבא בשקט, כדרכו תמיד. יותר מאיר מאשר מעיר.

הנהנתי, קמתי ויצאתי את הסלון.

הסתגרתי בחדרי עם החלטה ישנה ונחושה, רשימות צפופות, וספרי טלפון לגיבוי. בעבר חשבת לעשות את מה שאני הולכת לעשות עכשיו וגם הצטיידתי בכל הנדרש, אחר כך דחיתי את היישום של ההחלטה.

זהו. נגמרו הדחיות ותמו. אין מנוס. תמיד מאוחר אך לעולם לא מאוחר מדי.

אשב בשקדנות של רווקה מבוגרת ואסרוק בדקדקנות דווקנית את שמוותיהן של כל הדמויות שאי פעם שהיתי במחיצתן. אעבור שם אחרי שם, אאתר ואגלה את כולן, אצור קשר ישיר ואבקש סליחה ומחילה וכפרה אם פגעתי או ציערתי או עלבתי או עוולתי או גרמתי עוגמת נפש. זהו. אין ברירה.

אין עצה ואין תבונה נגד השם. כנראה פגעתי פעם במישהי. במורה או במחנכת, בגננת או בחברה לכיתה, במדריכה או בילדה מכיתה נמוכה, בשכנה או בשמרטפית, בקשישה או באורחת כבוד. מי יכול לדעת מי יכול לזכור. חבל שלא התחלתי במשימה הזאת לפני שנים. חתיכת פרויקט זה הולך להיות.

פרק שלישי אחוות מחכים

סידרתי את הרשימות וערמתי את השמות. לפני ביצוע שיחת הטלפון הראשונה יצאתי למטבח להכין לי כוס קפה למטרות המרצה. עברתי דרך הסלון והנהנתי לשלום לאבא ולאִימא. לא רציתי להשאיר בהם את הרושם של הכאב. יודעת אני שכל דקת הסתגרות בחדרי, אחרי שיחה עצובה, ננעצת בלב שלהם כסכין. אם אראה להם ש'נרגעתי', הכאב שלהם יפחת.

עצרתי בסלון, בידי כוס קפה וצלחת עוגיות, חייכתי אליהם. "היה טוב", אמרתי במאמץ, "היה טוב, אני בטוחה". כמעט בכיתי. התאפקתי בכוח. לא אצער אותם.

"בעזרת השם", חיך אבא ופניו אורו בבת אחת. "ישועת השם כהרף עין, יא בְּנִתִי", התעודדה אימא והפריחה לי פרחי הערכה בהבהוב עיניה.

פסעתי לחדרי בצעדים קלים יותר. הלב שלי עודנו סדוק כמו שמשות רכב שספגה אבן פלסטינית, אבל ההרגשה הטובה שגרמתי לחורים הקלה עליי במשהו.

נעלתי את הדלת בשקט, התיישבתי ליד השולחן, הנחתי בזהירות את הכיבוד הקל, בירכתי על עוגייה, העליתי אור במנורת הלילה, ולקחתי לידי את הרשימה העליונה מכולן. רשימת חברותיי לכיתה בסמינר.

הלב שלי הלם בפראות. ריבונו של עולם אב הרחמים יהי רצון מלפניך שתתא כלימתי כפרת עוונותיי. אני, התלמידה הכי מוצלחת לשעבר במחזור כולו, עומדת לטלפן לכל חברותיי, להתגלות מולן עם כאבי, לכל אחת בנפרד, ולבקש את סליחתן על משהו שכלל איני יודעת מה הוא. אבא שבשמיים אנא ונא יהיו ביזיונותיי לרצון לפניך כאילו הקרבת קרבן חטאת על מזבחך וראה את דמי השפון לפניך כדם אשמות עולות וזבחים. אספתי אוויר אל ריאותיי וחייגתי את המספר הראשון ברשימה. דבורה שיינס. אימא לשלושה אני חושבת, ואולי לשישה. מי סופר. כבר מזמן לא התעדכנתי. אין לי מושג היכן היא מתגוררת ומה היא עושה. אחת המזכירות של הסמינר שבו אני עובדת כיום, ובו למדתי בעבר, העבירה לי את הרשימות המעודכנות של הבוגרות לאחר אישור של המנהלת ואחרי שהסברתי לאיזו מטרה אני זקוקה להן.

דבורה ענתה אחרי הצלצל הראשון. הזדהיתי בשם משפחתי. "אוהו, חתיכת היסטוריה", השתפכה מיד, תמיד היתה כזאת, דברנית ועליוזה, "ואיך קוראים לך היום רות?"

"מה זאת אומרת היום?"
"מה שם המשפחה הנוכחי שלך?"

שתקתי לשתי שניות ומיד התעשתי. ככל שאקצר את השיחות כך תפחתנה הבושות. "עדיין לא זכיתי לבנות את ביתי, דבורה, ואני פשוט מצלצלת לפי רשימה לכל בנות הכיתה כדי לבקש את סליחתן אם פגעתי במישהי מכך".

"אוי, שתהיי בריאה. נו באמת. מי יכול לזכור, רות, עשר שנים אחורה מאז שסיימנו בשעה טובה. נו באמת. אין לי את הזיכרון

הצילומי שלך. מה אני כבר יכולה לזכור? יש לי ממך רק זיכרונות טובים. בכל מקרה, רות, גם אם פגעת בי, שכחתי מזמן וברור שאני סולחת מכל הלב ומאחלת לך למצוא את זיווגך בקרוב". נפרדנו לשלום.

השיחה ארכה דקה וחצי. ברשימה הזאת לבד יש שישים ושניים שמות. כפול דקה וחצי. ואולי יותר. לא כל שיחה תהיה כזאת עניינית ומהירה. לילה ארוך מחכה לי. נאנחתי. לקחתי את העט וסימנתי וי ליד שמה של דבורה.

השם הבא. שרה שטיינד. אין לי מושג איך קוראים לה היום, נראה לי שקוראים לה וויינר או ווייזר ואולי ווייסנר. משהו עם נר בסוף, בזאת אני בטוחה. התחשק לי לגחץ ערמת חולצות של פועלי בנין או לעשות כל משהו אחר בעולם חוץ מלהמשיך במלאכת הצלצולים. עדיין בערו בתוכי גחלי הבושה של השיחה הקודמת. לא אכפת לי אפילו לצבוע מחדש את הבית כולו לפני השיחה הבאה. אפילו לטייח. אבל אין ברירה. זאת ההחלטה המעשית שלי ועליי לבצע אותה בלי טיוח. ואם זהו המסלול לישועתי תהא זאת כפרתי וזאת חליפתי וזאת שמלת כלתי.

"שרה?"

"מי שואל?"

"רות?"

"איזו רות?"

הזדהיתי בשם משפחתי. שרה הצטערה לשמוע שעדיין לא מצאתי את המיועד לי ואיחלה לי מכל הלב רק טוב ושפע ונחת, ולא, לא פגעתי בה מעולם, מה פתאום, ולא עלבתי בה, וגם אם היה משהו שהיא לא זוכרת, היא בטח ובוודאי סולחת ומוחלת ו"את בטח תזמיני אותנו בקרוב לחתונה שלך, רות, וזאת תהיה פגישת מחזור מדהימה".

חתרתי לסיום השיחה, אבל שרה נעצרה לרגע כמו נזכרה במשהו: "רות, אני יכולה להגיד לך משהו רגע?"

"בוודאי". הלוואי ופגעתי בה, הרהרתי לרגע. הלוואי שזאת היא. החשבון שלי היה פשוט. אם היא זאת הפגועה הנושאת עימה את פצע מכוות העלבון מני אז, אזי אפייס אותה מכל הלב שוב ושוב, והנה סיימתי את משימתי ובאה רפואה למכתי. "לא. רות, תראי, אני יודעת שזה רק מרגיז שאנשים מהצד אומרים לך את כל העניינים של הסגולות והישועות, אבל, פשוט, תקשיבי, אנחנו, בעלי ואני, חיכינו כמה שנים לילדים, וכמו שאומרים, אני טעמתי טוב־טוב את הטעם הזה של לחכות, ונכון שאי אפשר להשוות כמובן בין מקרה למקרה, ולכל כאב יש הטעם שלו".

היא האריכה בהתנצלויות שקיצרו את רוחי אך לא קטעתי אותה. זה עתה קיבלתי את סליחתה ולא רציתי לפתוח תיק חדש של העלבה חלילה.

"כן", שידרתי לה הקשבה מנומסת.

"אז בקיצור, קרן ההסעות", אמרה שרה ככלות מחרוזת התנצלויותיה.

"מה זאת אומרת?"

"תנסי את 'קרן ההסעות'. אני הייתי שם. הייתי במקום הזה של

<<<

לחכות. ואני אומרת לך, אנחנו ניסינו ונושענו".
"מה את מתכוונת?" שאלתי. רק בגלל שגם היא חכתה לישועה, הסכמתי לשמוע מה יש לה לומר. אחוות מִחכים תחכים.
והיה לה מה לומר. היא סיפרה כיצד החליטו ביום אחד בעלה והיא לאמץ ילד כשהם מסתמכים על הבטחותיהם הברורות

“

**"מה השאלה האחת?"
שאלתי את אבא. "איך לא שמנו לב עד היום
לדבר העצום והנפלא הזה?"
"איך באמת", הרימה אימא את עיניה
מהצעף הסרוג תכלת בהירה עם ירוק
עמוק. "כי עכשיו הגיעה השעה", הסביר
אבא מיניה וביה.**

של גדולי הדור ענקי התורה. וזה עבד להם: הישועה שעמדה
איפשהו באופק, התקרבה והתקדמה אליהם פתאום בצעדי
ענק.

דבריה יצאו מן הלב. מה גם שהיא שוב התנצלה כל כך על
זה שהיא מתערבת וכמעט נשבעה שהיא לא היתה מעזה
להתערב ולתרום מניסיונם אם לא הייתי מתקשרת אני אליה.
הודיתי לה מאוד ונפרדנו בתחושת של קרבת הלב.
חפנתי את מצחי והסתכלתי על דפי הרשימות. התלבטתי:
להתקדם עם הרשימות או לנסות את קרן ההסעות. מה מוטל
עלי. מה רוצים ממני. הרי אין כאן מישהי שאני יודעת בבירור
שפגעתי בה. אני רק מנסה לקלוע במשחק של בול פגיעה.
ואולי המשחק בא אל קיצו בזה הרגע בזכות העצה הטובה
שקיבלתי מחברתי לכיתה לשעבר.

מעט מן העור

פרק ראשון אסתמה של אבטלה

היו מי שטענו שהבריאות שלי התערערה בגלל הפרנסה
שהתמוטטה.

יש קשר בין גוף לנפש, הסבירו לי בטוב טעם ורוב טען, הלחצים
הכלכליים שלך גרמו גם להתפרצות של מחלת העור.

סיימתי את כוס הקפה, בירכתי 'מעין שלוש' על העוגיות ובורא
נפשות רבות, ויצאתי אל הסלון.
סיפרתי לאבא ואימא על הרשימות, על שתי השיחות, ועל
העצה שקיבלתי בשיחה האחרונה.
אבא לא היסס ולא התלבט: "מה הספק בכלל, רותי? אם גדולי
התורה הבטיחו, אין מקום לשאלות או ספקות, ויש רק שאלה
אחת", אבא קם והלך להביא את הטלפון. שואל אותי בדרכו אל
המכשיר מהו מספר הטלפון של מוקד קרן ההסעות. חבל על
כל דקה. מספיק שנות סרק עברו.
"מה השאלה האחת?", שאלתי את אבא.
"איך לא שמנו לב עד היום לדבר העצום והנפלא הזה?"
"איך באמת", הרימה אימא את עיניה מהצעף הסרוג תכלת
בהירה עם ירוק עמוק.
"כי עכשיו הגיעה השעה", הסביר אבא מיניה וביה.

פרק רביעי ביטול חסימה

אחרי יומיים צלצל השדכן. רעננות מסוכה בקולו: "הם שואלים
אם אתם עדיין מעוניינים".
התעקשתי לדעת תחילה מה היתה סיבת העיכוב. אין בי
שארית כוח לעוד בכי נוכח עוד תרחיש של הפכפכות.
"אף אחד לא יודע, באמת שלא. הוא בעצמו אינו יודע להסביר.
היתה איזו חסימה מסתורית ובלתי מובנת, שסולקה, כך הוא
מרגיש", אמר השדכן, "הם ממש שלמים לגמרי עכשיו עם
ההחלטה, ללא שום פקפוק או היסוס. גלאט לגמרי. חֶלֶק
לחלוטין. הם מקווים שהם לא החמיצו, כך אמרו, הם לא יסלחו
לעצמם כל החיים אם הם החמיצו את ההזדמנות. נו, אז מה
אתם אומרים?"
אבא הרים עיניים מהספר והחריש.
אימא הרימה עיניים מהאורז שעסקה בבירורו ושתקה. שניהם
כורים אוזניים דרוכות.

לא היו בי לא כוח ולא סבלנות להסברים, צודקים ככל שיהיו.
מחלת העור שתקפה אותי, התחילה כפריחה מוזרה וכגרדת
תימהונית מעיקה ומכאיבה, ואובחנה אחרי מספר שבועות
כמחלת אטופיק דרמטיטיס, הקרויה גם 'אסתמה של העור'.
לא ידעתי מאיפה נפלו עליי המאורעות האחרונים כולם.
ההתחלה המרנינה היתה בדמות הפיטורין הפתאומיים שלי
מעבודתי, אחרי ארבע שנות עבודת קבע במשרד רואי חשבון
מדופלם ומצליח שעומדים בתור ארוך כדי להתקבל אליו.

עשרה עובדים. אתה אחד מעשרה, יונתן. וכל אחד מכל העשרה כואב לי כמו ניתוח מוח בלי הרדמה. האמן לי. והכלל הוא פשוט ועתיק, לא אני המצאתי אותו, ואתה יודע אותו: הבא אחרון יוצא ראשון."

"ככה לזרוק לרחוב עובד בגלל תקופה קצת קשה?", לא התאפקתי. ניסיתי להיאבק על המחיה ועל הכלכלה.

"שאלה טובה. אם אני עושה את מה שאני עושה, יונתן, תן בי אמון שמיציתי את כל הצעדים האחרים. לא ככה?"

"לא יודע מה לומר", סירבתי לתת גושפנקא של הסכמה לצעד המכאיב של מאיר כלפי. כאילו שהחלטות הכאובות מחכות להסכמה שלי.

מאיר הסתכל על הדלת כאילו שמישהו צריך להיכנס ונוכחותי מפריעה. הוא נטען בסבלנות יתרה והסביר לי: "אני רוצה את

שנתיים המתנתי בסבלנות, עובד בינתיים במשרד הנהלת חשבונות קטן, עד שנקראתי לעבוד במשרד הגדול שאליו נרשמתי ונבחנתי ונבדקתי ואושרתי - ועוד שנה המתנתי תוך כדי עבודה במשרד הגדול המיוחל הזה, עד שקיבלתי בו קביעות.

"אין לי ברירה", אמר לי מאיר, הבעלים והמייסד של פירמת רואי החשבון, "אתה יודע, יונתן, שאנחנו מרוצים ממך עד השמיים. גם אנחנו וגם הלקוחות שלנו. אתה גם מקצועי וגם אנושי. אבל פשוט, הקורונה, והבלגן, והמשק, כולם מקצצים וכולם מתייעלים וכולם חוסכים. אין ברירה. ההכנסות שלנו התמעטו ואנחנו חייבים לצאת לתוכנית של התייעלות."

"למה דווקא אני?", תבעתי לדעת.

מאיר נאנח. "לא דווקא אתה. אנחנו נאלצים לשלוח הביתה



זה קרן ההסעות

גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם
מזן רשכבה"ג שה"ת חגר"ח קניבסקי זצוק"ל
הבטיח לתורמים לקרן ההסעות באלו המילים
"שיהיה להם ילדים צדיקים"



הטלפון שלכם להצלת ילד 1700-50-66-22
יהודי ולנחת מהילדים שלכם:

ת"ר, 257, בני ברק או בהעברה לבנק הפועלים סניף 655 מס' 01-539991 קרן הסעה וסיוע לזוגות יהודיים הדין העצמאי ע"ר 95-459-5-804 | החלטות מוסדות לצרכי מס לפי סעיף 46 במס' 46 נכון לדוחות בקלות ובמהירות בכל עמדות "יורדים כלום" ברחבי הארץ



שבשמיים.
ואז, הגיחו הגירודים. אורחים בלתי קרואים.
פריחה אדמומית הופיעה והנציחה את נוכחותה ביושב וגרד.
בימים הראשונים לנוכחותם ניסיתי להיזכר מה אכלתי. פן
ושמא אכלתי מאכל שאיני רגיל לאוכלו ושמעורר בי אלרגיה
עורית. ברם, לא מצאתי בסריקות כל גורם הקשור לתזונה,
בעוד שהגרד המשיך לנכוח ואף החמיר.
החלפתי סבון רחצה, וכלום. אשתי החליפה מרכך כביסה
ואבקת כביסה, ומאום. נעשיתי עצבני בתוספת להיותי מודאג
עד שהפכתי בהצלחה מרובה לייצור שמודאג בגלל האבטלה
ועצבני מחמת הגירודים. או להפך.
כשהפריחה התפשטה וכבשה שטחים נרחבים, ולאחר שנחרתו
בה אי שריטות ועיי חרבות כתוצאה מגירודים עקשניים של
חוסר ברירה, ביקרתי את הרופא.
הרי זמן היה לי בשפע. זמן להמתנה בטלפון של זימון התורים.
וזמן להמתנה במרפאה הדחוסה. וזמן לבדיקה. הרופא המהם
והקליד והחתים והפנה אותי לרופא עור.
וזה אבחן: אטופיק דרמטיטיס.

66

**התחלתי בחיפושים אחרי פרנסה.
גיליתי שזאת עבודה במשרה מלאה.
חיפשתי משרות פנויות במשרדים של
רואי חשבון לעשרותיהם.
שלחתי קורות חיים למכביר.**

לא קיבלתי את האבחנה שלו. נו, באמת. אני איש בריא. השמות
הלועזיים האלה באמת לא קשורים אליי. הם שייכים לאחרים.
לא יודע מי הם האחרים אבל יודע שהם לא אני ואני לא הם.
הלכתי לבית המרקחת עם המרשמים שהמטיר עלי רופא העור
אבל ביקשתי מהרוקח רק את משחות ההקלה שהוא רשם לי.
את התרופות לא פדיתי. אינני חולה עור. זה, לא.
המשחות הקלו במעט, אך לא פתרו את הבעיה. אולי בלמו את
התפשטות הפריחה ואולי הפחיתו את דחף הגירוד העז היכול
לגרום לאדם לאבד את שפיותו, אך הבעיה נותרה בהרכבה
המלא. נוכחת וקיימת, אם ארצה ואם לאו.
קרובי משפחה שפגשתי בשמחות החניקו שאלות כבושות.
רואים פריחה על פניי ועל אצבעות ידיי. וקילופי עור. ואי
נעימות. ומבוכה מוסתרת. חברים קרובים שפגשתי בתיכופות,
התעניינו בשלומי.

כולכם כאן ואני לא רוצה לפטר אף אחד, הלוואי ויכולתי. אני
שמח להעסיק יהודים. אני מאושר להיות שליח ההשגחה
לפרנס משפחות של שומרי תורה ומצוות כשאני יודע שהכסף
הולך למטרות טובות ברוך השם. אבל אם לא אפטר עכשיו
עשרה עובדים, אז כולנו, כל העובדים במשרד ללא יוצא מן
הכלל, נהיה בסוף הדרך מובטלים ללא עבודה, ואני אישית
אהיה גם עם גירעון ענק. אז בליט ברירה אני כורת ענף כדי
להציל את העץ, וצר לי שאתה יושב על הענף הזה, אבל אין לי
ברירה. תבין אותי, בבקשה, יונתן, תבין אותי. אל תקשה עליי".
משל הענף והעץ לא חצה את סף הבנתי. בהיתי בו בתדהמה.
נאלמתי תחת ההלם ובלעתי את רוקי בתבהלה. איך אפרנס
את משפחתי על חמשת ילדיי המתוקים. אשתי עובדת
כסייעת במשפחתון. לא משכורת לפרנס בה משפחה. המצב
בשוק התעסוקה אינו קל גם ככה. אני הוא העורב שמאיר
משלח מתיבת הנוחות שלו כאשר בחוץ לא כלו המים. מבול
כלכלי משתולל ברחובות.
מאיר הבטיח לצייד אותי בהמלצות נלהבות, הזכיר לי שעליו
להעסיק אותי עוד שלושים יום, ושבששת החודשים שאחרי
הפיטורין אקבל דמי אבטלה, ובל אשכח שיש גם פיצויים
בדרך, וליווה אותי אל דלת משרדו הפרטי בתחושת חמלה.
בקצה המוח, הבנתי אותו.



ההבנה לא הקהתה את הכאב ולא הפחיתה את הדאגה.
כעבור שלושים יום עזבתי את מקום העבודה האהוב שנתן
לי בארבע השנים האחרונות לא רק פרנסה מכובדת וזורמת
בקביעות, אלא גם סביבת עבודה חרדית מוקפדת, תחושת
שייכות מקצועית, וכבוד האדם. מאיר היה בעל אישיות ערכית
ומעובדת, והערכיות המעובדת שלו השפיעה על אווירת
המשרד.
התחלתי בחיפושים אחרי פרנסה. גיליתי שזאת עבודה
במשרה מלאה. חיפשתי משרות פנויות במשרדים של רואי
חשבון לעשרותיהם. שלחתי קורות חיים למכביר. אף זומנתי
לכמה ראיונות עבודה שהסתיימו בהבטחת סרק חלולה של
'אם זה יהיה רלוונטי אנחנו יודעים איך ליצור איתך קשר',
וספרתי בלאט את חודשי דמי האבטלה שהולכים ומסתיימים.
ומקום עבודה חדש טרם מצאתי.
השוק היה רווי וגדוש. הוצעו לי שברי הצעות כדוגמת עבודת
פקיד קבלה בדלפק הכניסה במשרד רואה חשבון בשכר
מינימום ובמשרה חלקית, או מילוי מקום במשרד אחר
לשלושה חודשים בלבד, וכדומה.
נאכלתי מבפנים בדאגה אולם התחזקתי ובטחתי בבורא
העולמים הזן ומכלכל את בריותיו בחסד וברחמים. התחזקתי
באמונה, שיננתי ביטחון, ונשאתי עיניים בתחינה לבורא

החיים ששלחתי ובישחות סרק שלא הניבו עבודה, השפיעו עלי.

לא רציתי להאמין למראה עיני: העור חזר להיות חושך. הרהרתי בכאב כיצד כל ההשקעה הדרומית ירדה לטמיון. הודעתי לאשתי שאני חושב להמשיך באבטלה המעשית ואם לא אמצא בקרוב ממש משרה הולמת במשרד ראיית חשבון, אקבל כל עבודה שתוצע לי, תהא העבודה אשר תהא.

כל עבודה מכבדת את בעליה כל עוד לא גנבתי אותה, הסברתי לה, ואין לי במה להתבייש. לא אכפת לי לטאטא רחובות או לרוקן פחי אשפה למשאית אשפה נוסעת או לשטוף חדרי מדרגות. ואולי כן אכפת לי, אבל אין ברירה. יש לי משפחה לפרנס ולכלכל ולא אשב לי בבית נטול מעש ורווי כעס. כלפי חוץ גיליתי נחרצות ונחישות, אבל בפנים, בתוך הנפש, בתוך חדרי הלב... גירד לי חזק.

רציתי לבכות. חשתי על סף פירוק. אני יודע שיש צרות גדולות יותר. ברור שיש וברור גם שאני יודע. יש מחלות סופניות. ויש אנשים שחיים כל חייהם בעוני ובמחסור. ויש בתים מפורקים ומשפחות שמתמוטטות. מה אעשה שרשימת המלאי הדואבת הזאת אינה מגמדת את הכאב שלי ואינה מצמקת את דאגתי לגבי מציאת מקור פרנסה הגון לי ולמשפחתי, לחמשת הילדים שלנו, לעתידנו. וגם לבריאות עורי.

היה זה עוד לילה.

שעת לילה פרשה כנפי דומייה על כל מרחבי העיר. אני שוב התעוררתי מחמת המציק של הגרדת. שקט על פני כל. רק אני והמחשבות והגירודים מכל צדדי הגוף ותחושות האוף. נמלאתי סלידה מהמצב. לא יכולתי לשאת את התקיעות הפתאומיות שאפפה אותי והתלבשה על חיי באורח פתע.

באבחת רגע נעלתי נעליים, לבשתי חליפה, ענדתי מגבעת, ויצאתי את הבית לשוטטות סרק בחוצות. התחלתי לצעוד לשומטרה וללכת ברחובות סתם כדי לתפוס אוויר. כדי לחשוב. כדי לא לחשוב. כדי לברוח מהמצב שלי. כדי לא להישאר תקוע. סבבוני, פצעוני, נשאו רדידי מעליי, סובבתי ברחובות, לא מצאוני שומרי העיר, כן מצאוני פוצעי העור.

הרחובות היו שוממים וריקים. פה ושם חלפה מכונית ביעף. פתאום הרגשתי את לחותן של הדמעות ששטפו את פניי ללא קול. שיטפון פתאומי כמטר השמיים. מה זה היה לי ומה קרה לי? איך נפלתי ולמה כשלת? מה עלי לעשות? במה נגזר עלי עוד להתנסות?

נשמתי בכתה, נפשי התייפחה, רוחי התרסקה, שפתי לא נעו. חציתי רחובות ארוכים מצד לצד והמשכתי הלאה. יצאתי זה מכבר את אזור השכונה שלי. רגליי בלעו מרחקים ארוכים וגמעו אזורים חדשים שמעולם לא דרכתי בהם. רציתי שהשקט

"זה רק ממתח, יונתן", אמר לי אחד החברים עם רקע של הבנה בתחום, "זה מהמתח של האבטלה. המתח משפיע על הגוף, חדי-משמעות. רד לים המלח, יונתן, קח כמה ימים בים המלח ותשכח קצת מהצרות, לפני שזה יחמיר ותצטרך להיות בשווייץ כמה חודשים בכל שנה ושנה".

הדפתי את הצעתו בעייפות החומר ולא את הרוח. למי יש כסף לנופש בים המלח. בעוד חודש מסתיימת זכאות דמי האבטלה שלי.

הדיפתי נכשלה. לא טוב היות האדם לבדו. ולו טוב לאדם כשאני לבדו. משפחה וחברים העמידו אותי בפני עובדה. שכרו לי - אין לי מושג על חשבון מי - צימר בערד הדרומית לשבוע ימים. "בכל יום ויום אתה נוסע פעמיים לים המלח", עדכנו אותי והעבירו לי את מספר הטלפון של הנהג המיועד למטרה זו.

ארזתי מזוודה, אהבה משפחתית, צביטה בלב, והדרמתי. הצימר היה מפוצץ במזון שהכינו לי במקרר, במקפא, ובארונות. בנוסף לארוחה מבושלת שקיבלתי בכל יום מבעלי הצימר כחלק מהשירות שעליו שולם בלי ידיעתי.



מעטפת התמיכה המשפחתית והחברית שבאה לידי ביטוי עוצמתי בפרויקט שבוע הנופש שאורגן מאחורי גבי המגורד, הטיב את רוחי.

השהות בים המלח הקלה עלי מאוד. אין ספק. כאבי העור נחלשו ודחף הגירודים פחת משמעותית. האודם המבהיל והמבחיל נחלש אף הוא. מה גם שיכולתי פתאום לישון לילות רציפים ללא הפרעת התעוררות לצרכי גירוד מתסכל. ועוד מה? גם אחד, שנלוו לימים הללו חופשה מפנקת ומנוחה מוחלטת. מה עוד צריך הבנאדם.

ובכן, הוא צריך עבודה מסודרת.

אחרי שבוע חזרתי לעירי ולחיק משפחתי כאדם כמעט לגמרי אחר. כמעט חדש. כמעט מהניילונים. מאושש ורוגע. אסיר תודה לבני משפחתי ולמעגל החברים המסורים שלי.

פרק שני

שוטטות סרק (או שלא...)

הרעננות וההתאוששות החזיקו כשבוע עד שבועיים. המתח הכלכלי שלא נמוג, החל לטעת בי שוב אותותיו ולתת בי מכותיו. ששת ימי המעשה שבהם נתקלתי שוב בדחיית קורות

<<<

דולל, עד שהתנדף והתפוצץ כבועת סבון שנחבטת בכר דשא ירוק. ואיננה.

עבר שבוע ואחריו עוד שבוע ואז הגיעה שיחת הטלפון.

זה היה מוטי. סגנו של מאיר. תחילה דרש בשלומי.

ואחר כך: "תשמע, יונתן, בעצה אחת עם מאיר החלטנו להתפצל. אחרי עשרים וחמש שנות עבודה משותפות, אנחנו חושבים שנינו, גם מאיר וגם אני, שטוב נעשה אם נתפצל וכל

66

אאמץ ילד! אפרוס חסות של מימון על ילד יהודי רק בגלל שהוא יהודי, ללא כל סיבה אחרת, ומשמייים יאמצו אותי רק בגלל שאני יהודי, ללא כל סיבה אחרת.

אחד מאיתנו ייקח איתו מחצית מלקוחות הפירמה שלנו". נדהמת.

מאיר ומוטי צעדו יד ביד חצי יובל ולא משו איש מרעהו. יחדיו ייסדו את המשרד, יחדיו הפכו אותו לפירמה מובילה, יחדיו הצעידו אותו להישגים מרשימים. "למה?", שאלתי.

"בתקופה הנוכחית קל יותר להחזיק ולתחזק משרדים קטנים ממשרד ענק, זאת המציאות. בדקנו את השוק היטב ועשינו עבודת שטח. כבר חילקנו בינינו את הלקוחות וגם את העובדים".

"כן?", לא היתה לי מילה אחרת לביטוי תדהמת.

"ואני רוצה אותך אצלי, במשרד החדש, יונתן. אתה מקבל את האחריות על התאגידים, יעבוד תחתך צוות של חמישה-שישה עובדים".

"מה?", זעקתי. לא היתה לי מילה אחרת לביטוי התפעמות. אחריות על התאגידים משמעה ניהול מחלקה. לא עסקינן אפוא רק במשרה תואמת ופרנסה הולמת. מוטי מציע לי על מצע של זהב גם העלאה וקידום ושיפור תנאים כולל.

"בהחלט, יונתן. אגב, שתדע לך, שמאיר העלה את השם שלך, ומיד הסכמתי איתו שזה רעיון מוצלח. מתי נוכל להיפגש?" רק אחרי שסיימנו את השיחה, שמתי לב שבדקות האחרונות לא גירדתי. אף לא בהיסח הדעת.

יימשך, שהלילה לא ייגמר. שאוכל ללכת וללכת לברוח ולברוח. אחרי שעות של שוטטות התחלתי לחוש עייפות. רגליי התמרדו ואותנו לי שכדאי לי לתת להן לנוח קצת בטרם יפעלו עצמאית. חיפשתי ספסל, מצאתי אותו, והתיישבתי עליו, מרגיש יגע ומרוקן, כמו אחרי מסע שנמשך ימים ולילות, מסע מודרך למחוזות הדכדכת.

בהיתי בנקודה לא מוגדרת כשפתאום הבחנתי שעיניי נעוצות על מודעות ענק אשר דבוקות בלוח מודעות. מילים הסתדרו מולי. קרן ההסעות, נחת, הבטחות, ישועות.

קמתי והתקרבתי אל לוח המודעות. איך עד היום לא עצרתי לקרוא אותן. שמא מפני שאין השבע מרגיש את תחושת הרעב. הייתי שבע. הייתי מרוצה. הייתי במקום טוב בחיים שלי. עכשיו אני רעב. כמה רעב. רעב לחילוף. רעב לרפואה. רעב לפרנסה. רעב להצלחה. רעב להצלחה. הקשיבות שלי לקולות מהחוץ נפתחה לאורך ונפערה לרוחב. כולי אוזן.

ההבטחה שנחקקה במרכז המודעה שבתה את הלב העצוב שלי. "... יקבל שכרו בברכות שמים אורך ימים ושנות חיים מתוך בריאות...", שנות חיים מתוך בריאות, זה בדיוק מה שאני מבקש. "ואך טוב יכוננו באהלם כל הימים". איזה ניסוח מדויק של מה שאני צריך. חיים מתוך בריאות ושיהיה טוב באוהל שלנו כל הימים.

רשמתי את המספר וידעתי שמיד בבוקר אני מצלצל לשם. אל תשלחו אותי לים המלח ואל תשכרו לי צימר עם מספר טלפון של נהג מערד לים. צריכים הייתם לשלחני אל המודעה ולתת לי את מספר הטלפון של הקרן.

אאמץ ילד! אפרוס חסות של מימון על ילד יהודי רק בגלל שהוא יהודי, ללא כל סיבה אחרת, ומשמייים יאמצו אותי רק בגלל שאני יהודי, ללא כל סיבה אחרת.

פרק שלישי פְּצִלַת מְבוֹרֶכֶת

אחרי שהעברתי למוקדנית את פרטי כרטיס האשראי, פחת קמעא המתח שמעך לי את הלב. הלחץ הקבוע של החודשים האחרונים החל מתמוסס בקצוות.

כאילו בא אינסטלטור של נשמות ושחרר לי הצטברות של סתימות. אין לי מושג איך קרה התהליך, אבל הוא קרה גם קרה. הלחץ שאפיין אותי בחודשים האחרונים פחת, נחלש,

"נחת - זה הכול" סיפורים קצרים - מוישה גוטמן

על הגלגל

שמי אברהם, אני גר בעיר בצפון ואת 'קרן ההסעות' אני מכיר די מקרוב בגלל שאני מתגורר ליד בית-הספר לבנות של רשת 'שובו' שפועל בעיר שלנו, ואני רואה בכל בוקר את ההסעות המשונעות את התלמידות מכל האזור לבית-הספר, בלי עין הרע.

הסיפור שלי הוא כזה: אני התעוררתי באחד הבקרים עם כאבי גב תחתון שכמותם לא חוויתי מעולם, ואני, עם בקשת הסליחה מהקוראים הנכבדים, אספן ותיק של כאבי גב מכל הסוגים. הגב שלי מכיר את כל סוגי הכאבים והטיפולים האפשריים ויש לו תקופות טובות יותר ותקופות טובות פחות.

אבל הפעם הכאב היה שונה ואחר.

בהתחלה התעלמתי. קורה שכואב הגב. זה קורה לי הרבה. תליתי את סיבת הכאב בהתכוופות לא נכונה או בהרמת משא עודף. שיערתי שהכאב ייחלש בתוך כמה שעות ויחלוף לגמרי בתוך ימים ספורים אם לא אאמץ את הגב ואיזהר בתנוחותיי.

חלפו כמה שעות והכאב לא עבר. הייתה לי תחושה שהוא מתחזק. והוא היה שונה ולא מוכר. צריכים להבין שיש משהו מרגיע בכאב מוכר, שיוצרים בדיוק ממה הוא מגיע ונובע, ואז כל הפחדים שנלווים לכאב רגיל מתמוגגים ומתפוגגים מאליהם. למה? אני אסביר, אם אדם יודע שהוא סובל מציפורן חודרנית לשם משל, והנה יש לו כאב מהציפורן, הוא באמת כאוב, וזה אולי גם מרגיז אותו ומצער אותו, אבל אין לו את הפחד של 'מי יודע מה קרה לי'. כי הוא יודע מה יש לו והוא רק צריך למצוא את הפתרון לבעיה.

כך היה עם כאבי הגב שלי הרגילים. הם כאבו לי והגבילו אותי ולמען האמת גם הרגיזו אותי, אבל הכרתי אותם. הם היו כמו חברים שלך מפעם שצריכים לסבול אותם ואת המציאות שלהם בחיים שלך גם אם כיום כבר לא סובלים אותם. אני מקווה שהעברתי את הנקודה טוב. פה זה היה משהו אחר. הכאב היה לגמרי אחר ולכן גם התלווה אליו פחד, מה גם שהוא לא נעלם אחרי יום ולא אחרי יומיים ואפילו לא נחלש.

אני קבעתי מיד תור דחוף אצל הרופא שלי. הוא אמנם רופא משפחה אבל יש לו גם ידע נוסף ולא פעם הוא פתר לי בעיות של כאבי גב בעזרת לחיצה לאורך עמוד השדרה ועל חוליות מסוימות.

איך שבאתי אליו והתלוננתי על כאבי הגב הוא מיד אמר לי: 'קום בבקשה ותראה לי בדיוק איפה'. זה היה הנוהל. אני מראה לו והוא לוחץ על הנקודות הנכונות.

לצער, הפעם זה לא עבד. הכאב הקרין גם למותן. זה לא היה

כמו תמיד. הרופא הבחין מיד שזה לא הכאב הרגיל של תמיד. הוא בדק את התיק הרפואי שלי ועשה לי תחקור והודיע לי שהוא מפנה אותי לבדיקת תפקוד כליות.

נלחצתי כהוגן. מה עכשיו כליות, ריבונן של עולם. מילא גב, אני מכיר ורגיל. אבל איך כליות ולמה כליות. אמרתי לרופא שאני מעדיף לחכות שהכאב יעבור ונראה לי שלא צריך להילחץ סתם. זה משהו שנתפס. הקור החזק של החורף שיש השנה השפיע כנראה על שרירי. הרופא לא התרשם מהדיאגנוזה שלי ואמר לי שאני חייב ללכת לבדיקת תפקוד כליות ולו כדי לשלול בעיה. הוא רשם לי הפניה מהירה ונתן לי הנחיות טרום-בדיקה.

ואני, עולמי חשך בעדי מכל הכיוונים האפשריים. הלכתי הביתה בלי לדעת איך מצאתי את הדרך ואיך לא התעלפתי. נכנסתי הביתה והכנתי לי כוס מים. מיד חלפה בי מחשבה, 'רגע, אם זה כליות, מי אמר שכדאי לי לשתות עכשיו'. שפכתי את המים והבחנתי שהאצבעות שלי רועדות מפחד. הלכתי לחלון ואני רואה את האוטובוס של 'קרן ההסעות' שאוסף את התלמידות. מיד גמלה בי החלטה.

66

**כל החששות והחשדות נעלמו
כלא היו. הכליות מתפקדות ברוך השם
במאה אחוז. עליתי על גלגל ההצלה
בזמן**

טלפון למוקד ההסעות ואימצתי ילד. האמנתי באמונה תמימה שאם אני הופך להיות שותף ל'גלגל ההצלה' של ילדי ישראל, כמו שהם כותבים במודעות שלהם, אז זה יהיה גם גלגל הצלה שלי. אחרי התרומה לקחתי ספר תהילים ובכיתי לתוכו. אגיד את האמת: הרגשתי שיש לי 'קייס', שגם אם אין לי זכות משל עצמי, כי מי יכול להגיד שיש לו זכויות, אבל יש לי זכות לבקש בשם הילד שאותו אני הולך להציל. התחננתי לבורא העולמים שישלח לי גלגל הצלה.

מה אומר ומה אדבר. כשיש אמונה יש ישועה. הסגולה הועילה פלאים. למחרת קמתי בלי כאבים. צלצלתי למרפאה לבקש פטור מהבדיקת תפקוד כליות, והרופא אמר לי שליתר ביטחון אעשה את הבדיקה. הסכמתי איתו. הלכתי לבצע את הבדיקה והמשכתי להתפלל לבשורות טובות.

כשהתוצאות של הבדיקה הגיעו, נגולה אבן ענקית מהלב שלי. כל החששות והחשדות נעלמו כלא היו. הכליות מתפקדות ברוך השם במאה אחוז. עליתי על גלגל ההצלה בזמן, מסתבר. הודו לה' כי טוב.

<<<

מה המידה שלך?

שימי צלצל שהוא לא מרגיש טוב וחזר הביתה. כשהוא נכנס הביתה קיבלתי אותו בשמחה ומיד נגעתי במצח שלו. המצח היה לא חם בכלל. "גרון?", שאלתי. הוא לא ענה. פינתי לו את הדרך שייכנס לחדר וילך לנוח קצת. מסכן, הוא כל כך חלש עד שקשה לו לענות.

שימי לא הלך לנוח. הוא השליך את התיק בחדר שלו, וגרר רגליים בבית מצד לצד. לא הבנתי מה קורה לו: "שימי, איך אתה מרגיש?"

"המשגיח שלח אותי הביתה".

"מה? למה? אני לא מבינה, שימי. תסביר לי ברור".

שימי התחיל לגולל לי סיפור שלם על מעשה משובה שעוללו כמה בחורים ביחד ורק אותו מענישים וזה בטוח שהמשגיח 'סימן' אותו כבר מזמן. דיבורים על דיבורים וטענות ופרשנויות ואני הראש שלי מתחיל להסתובב כמו קרוסלה לא יודעת מה זה עובדות ומה זה פרשנות, כי בגיל הזה, שיהיו בריאים, הפרשנות הופכת מהר מאוד לעובדות וקשה לסדר את הסלט הזה שמכיל בתוכו עלבונות וכעסים בתוספת תבלין של הקיצוניות האופיינית לגיל לראות את העולם בשחור ולבן. בלגן שלם. והבן היקר שלי בתוכו של הבלגן. פגוע. כעוס. רוצה לנקום ורוצה לחנך את כל העולם ודורש צדק ומדבר על יושר.

"שימי. לפני הכול בוא למטבח ותאכל מרק חם של אימא. זה דבר ראשון. כל כך קר היום ורוחות וגשם, תתחמם קצת", אני אומרת לו והולכת למטבח כאילו לא קרה כלום כאילו שאין לי מפולת שלגים בראש. בלב שלי אני רק חושבת ומתפללת שאחרי המרק הוא ירגע. רציתי שהוא יחזור לישיבה עוד היום. לפני הלילה. לפני שאבא שלו חוזר הביתה. לא רציתי שבעלי יצטער וגם לא רציתי שיתפתח ביניהם ויכוח.

אז רציתי. גם אחרי המרק והעוף שימי התבצר בעקשנות שלו שהוא לא חוזר לישיבה והוא לא מוכן להתנצל למשגיח, והוא נשאר בבית עד הלילה גם גיחות קצרות לתפילות מנחה וערבית, ובעלי חזר ובאמת התפתח ביניהם ויכוח לא נעים כי בעלי דרש בתוקף ששימי יצלצל למשגיח ויתנצל ויקבל עליו את הדין בהכנעה ואז בעוד יום או יומיים הוא יוכל לבקש רשות לחזור לישיבה, אבל שימי התמרמר על שמכריחים אותו ו"למה אף פעם בכלל לא מבינים אותי בבית הזה". אני ניסיתי להתערב כדי להשקיט את המתחוות ורק הוספתי שמן לגחלים הבוערות.

הלכנו לישון עם אי נעימות בלבבות. לא רק אנחנו ההורים ולא רק שימי אלא גם האחים והאחיות שלו. שימי הוא בכור וכולנו חשים כלפיו הערכה והיה מאוד לא נעים לשמוע את הטונים המוזרים והזרים שחדרו אלינו הביתה פתאום.

אחרי כמה ימים של ויכוחים ורוגז הרגשתי שאני נשברת. חששתי לעתידו הרוחני של שימי. ניצלתי שעת בוקר שבה היינו רק שנינו בבית וניהלתי איתו שיחה מלב אל לב. הסברתי לו שזה לא צחוק היום בדור שלנו עם כל המבול שמשתולל

מחוץ לתיבות נוח שאלו הישיבות הקדושות. אי אפשר שהוא יהיה בלי ישיבה. הרחוב מסוכן בצורה שהוא אפילו לא מדמיין ולא מבין. "גם אם אתה צודק, שימעלה היקר והאהוב שלי, תוריד את הראש, תתנצל למשגיח ותחזור לישיבה". הוא הקשיב לי בדרך ארץ ואני חשבתי שהדברים שיצאו מהלב שלי נכנסים ללב שלו.

מהר מאוד הוא גרף את המחשבה הזאת לאשפה. אין שסיימתי את כל הדרשה הוא הגיב: "אני לא מתנצל. לא אכפת לי לחזור לישיבה בלי התנצלות. אין לי בעיה. אבל אני לא מתנצל. אין לי על מה".

קמתי ויצאתי את הסלון. לא רציתי לפרוץ בבכי לידו. אחרי כמה דקות שמעתי את הדלת נסגרת. הוא עזב את הבית. מי יודע לאיפה. רצו לי בראש אלף תרחישים שחורים משחור. לקחתי את הטלפון ליד ועשיתי משהו שרציתי מזמן לעשות ועוד לא הגעתי לזה. כן, טלפנתי ל'קרן ההסעות' והתחייבתי על תרומה חודשית קבועה. לא סכום גדול כי ברוך השם צרכי הבית שלנו מרובים. אבל כן אמרתי שיהיה קבוע. אחר כך לקחתי ספר תהילים וביקשתי מאדון כל הנשמות שירחם על הילד שלי, מידה כנגד מידה, כמו שכתבו שרי התורה שליט"א בברכותיהם, מידה כנגד מידה.



מי שמדברת...

לקרן ההסעות שלום. את הסיפור הזה אתם חייבים לפרסם בכל העולם. הסיפור הזה קרה עם הבת שלנו, שרה, שם בדוי. באחד הימים בדרכה לבית הספר ראתה שרה תאונה. רכב שנסע במהירות בכביש עירוני עמוס דרס ילד בן שבע שחצה שלא במעבר חציה.

הילד נפל על הכביש, נפצע ודימם. כמובן שנוצרה בהלת ענק. הזעיקו כוחות הצלה ואמבולנסים מייללים. בסופו של דבר אני יכולה לבשר שהילד נפצע ממש קל בחדסי שמיים ועוד באותו לילה שוחרר לביתו עם חבלה חיצונית קלה. כל מי שראה את התאונה יודע לספר שהיו ניסים גלויים ברוך השם. חוץ מהבת שלי שרה בת ה-12. שרה'לה המקסימה שראתה את התאונה בהתרחשותה, לא סיפרה כלום על הניסים הגלויים. היא איבדה את הלשון. מרוב הלם וטראומה היא פשוט הפסיקה לדבר. היא חזרה הביתה מזועזעת ולא הצליחה לספר לי מה היה, היא רק לפתה אותי בכוח ובכתה בהיסטריה. בקושי הצלחתי להבין מה קרה.

בלילה פורסם שהילד, כפי שכתבתי, כבר בבית והכול בסדר, וכולם חזרו לשגרת חייהם. אבל לא אצל שרה'לה שלנו. מאז התאונה היא הפסיקה לדבר מחוץ לבית. זה היה לנו מאוד מוזר. בבית דיברה שרה'לה רגיל. ממש רגיל. אבל מחוץ לבית היא סתמה את הפה כאילו ששמו לה דבק על השפתיים. מילה היא לא הוציאה. לא בבית הספר ולא במכולת.

את האמת, בהתחלה לא שמנו לב לזה. כי בבית היא דיברה.



רק אחרי כמה ימים צלצלה אליי המחנכת שלה ושאלה אם הכול בסדר ואם קרה משהו בבית או במשפחה. היא סיפרה לי ששרה'לה הפסיקה להשתתף בשיעורים והיא שותקת גם מחוץ לשיעורים.

ניסיתי לדבר עם שרה'לה על הנושא. היא לא הכחישה. היא לא ידעה להסביר לי מה קרה היא רק אמרה שמאז התאונה, התמונה של הילד עף באוויר ואחר כך שוכב מעולף על הכביש לא יוצאת לה מהראש. אמרתי לה שהילד ברוך השם בריא וחי וקיים והיא ענתה שהיא יודעת ובכל זאת התמונה גורמת לה לסיוטים. שאלתי אותה איך זה קשור לדיבור ולשתיקה. היא לא ידעה מה לענות לי על השאלה. די נלחצתי ואולי קצת הלחצתי אותה עם עוד שאלות, כי היא התחילה לבכות, אז הנחתי לה. קיוויתי שהזמן ירפא אותה. אבל זאת הייתה תקוות שווא.

עברו ימים ועוד ימים והבת שלנו לא מדברת מחוץ לבית. התייעצתי ובידרתי. אמרו לי שזאת 'אילמות סלקטיבית' וצריך לטפל בה. אסור להזניח. שלחנו אותה ליועצת רגשית מומחית עם ניסיון והצלחות. היא הלכה לכמה טיפולים ולא ראינו התקדמות. אז שלחנו למטפלת אחרת, הוליסטית, גם היא ניסתה לעזור לשרה'לה שלנו ולא הצליחה.

עם הזמן הבעיה כבר נהיתה כבדה והכבידה על החיים של שרה'לה המתוקה. היינו נחושים לעשות הכול כדי לעזור לבת שלנו להתפטר מהאילמות הסלקטיבית. התרוצצנו ורצנו לכל מיני שיטות טיפוליות כאלה ואחרות, שילמנו טבין ותקילין, וכולם אחד גדול.

יום אחד נכנסתי לחדר שלה. שרה'לה ישבה ליד שולחן הכתיבה שלה, ראשה כבוס על זרועה וכתפיה רוטטות מבכי כבוס. עמדתי מאחוריה ודמעותי זלגו בזרם גואה. בת יקרה שלי כל כך סובלת ואני לא יודעת מה לעשות. מיהרתי לצאת מהחדר כדי שהיא לא תשים לב שראיתי אותה בוכה.

הלכתי למטבח לשתות קצת מים כדי להירגע ובהשגחה פרטית מצאתי שם על השולחן את העיתון של יום שלישי עם המודעה של 'קרבן ההסעות'. לא חשבתי פעמיים ולא שתיתי מים. צלצלתי מיד למוקד 'קרבן ההסעות' וביקשתי לתרום הוראת קבע. תוך כדי שמסרתי את הפרטים פרצתי בבכי. המוקדנית נבוכה קצת וריחמתי עליה אבל לא יכולתי לעצור את הבכי הפתאומי. אני חושבת שכאב של אימא על ילד שלה הוא אחד הכאבים הכי חזקים בעולם. המוקדנית המתונה בסבלנות שאירגע ואז השלמתי לה את הפרטים, והלכתי לשתות כוס מים.

בירכתי שהכל נהיה בדברו עם כמות של דמעות שיכלה למלא עוד כוס שלמה, התחננתי לבורא כל העולמים שמצות הצדקה תחלץ את הדיבור של שרה'לה המתוקה והמקסימה. אני לא יכולה לראות אותה דועכת. אני לא מסוגלת.

האירוע כולו התרחש ביום חמישי. מאוחר יותר בלילה, ליל שישי, צלצלה אמא שלי להזמין את שרה'לה לשבת קודש אצל סבא וסבתא. הייתי בטוחה ששרה'לה תסרב. מאז האילמות היא מיעטה לצאת מהבית והעדיפה לשהות במקום

המוגן שלה.

שאלתי אותה ולמרבה הפתעתי היא הסכימה. שמחתי בשבילה שהיא יודעת לצאת מאזור הנוחות שלה. עברה עלי שבת קצת מתוחה המה קורה עם שרה'לה והאילמות שלה אצל סבא וסבתא. האם הם מתייחסים לזה או מתעלמים. ואיך היא מרגישה עם זה ליד סבא וסבתא.

במוצאי שבת ממש 'קיבלתי על הראש' מאימא שלי שמהרה לטלפן אלי מיד איך שרה'לה עזבה את הבית שלה. "תגידי לי, איזו אילמות ואיזה סלקטיבית, מה זה השטויות האלה? הילדה שלך דיברה כל השבת, ולא סתמה את הפה לרגע אחד כמעט... גם בבית שלנו שזה לא הבית שלכם כידוע לך, וגם בחוץ עם הבנות דודות שבאו לבקר בשבת אחרי הצהריים והם יצאו לטייל. דיברה ודיברה. עקבתי. תסמכי עלי".

הייתי בהלם. "את בטוחה, אימא?"

"ככל הידוע לי אני עוד לא סנילית", חתכה אותי אימא שלי, שתהיה בריאה, "עשיתם משהו לאחרונה? איזה טיפול חדש?" "למעשה, כן", לחשתי. שומעת את פעימות הלב שלי פועמות בטירוף.

"אז תגידי ככה. כי חשבתי שאמרת לי שהתייאשתם מכל הטיפולים".

"זה טיפול שונה, טיפול אחר מכל הטיפולים", אמרתי לאימא. לא יכולתי לדבר. ביקשתי ממנה לחכות דקה על הקו. מזגתי לי כוס מים ובירכתי בדמעות 'שהכל נהיה בדברו'. הפעם דמעות אחרות.



חש בראשו

מי שמכיר מיגרנות, מכיר. ומי שלא מכיר, עדיף שלא יכיר. אני משתייך לקבוצה הראשונה. וכשאני בהתקף מיגרנה, אני נכנס לסיוט. כאבי הראש נוראיים כאילו שחותכים לי את הרקה באזמל של ניתוח ובלי הרדמה. כשאני בהתקף מיגרנה אני לא יכול לסבול לא אור ולא רעש וגם לא, במחילה, אנשים. כהרגל שנעשה טבע, אני לא יוצא מהבית בלי הכדורים החזקים שאני לוקח בהתקף מיגרנה. בעניין הזה צריך להסביר משהו: מיגרניסטים מתחילים, מסתדרים עם כדורים רגילים. אקמול, אופטלגין, נורופן, וכדומה. גם אני הייתי פעם במצב הזה. ברגע שמתחיל התקף, בולעים אקמול או אופטלגין, מחכים חצי שעה עד שעה וזהו, נגמר.

עם הזמן הגוף מתרגל ולא מושפע מכדור אחד, אז ולוקחים שני אקמולים (אני לא נותן הנחיות רפואיות. רק מספר את הניסיון שלי. אין לקחת מכאן שום המלצה רפואית, כמובן) או שני אופטלגנים.

עובר זמן והגוף מתרגל גם לזה ולא מגיב, אז מטפסים לכדורים חזקים מאוד שחייבים מרשם. הכדורים האלה, יש כמה סוגים, מגרשים את המיגרנה יחסית מהר, זאת אומרת בתוך שעה עד שעתיים..., אבל הם מרוקנים את הגוף מכל כוחותיו. כאב הראש אכן עובר בתוך שעתיים נניח אבל אני נשאר סחוט

<<<

ללא התקף מיגרנה אחד. לא בעבודה ולא מחוץ לעבודה. כאילו שהמיגרנות הארוכות איבדו את מפת הניווט שלהם אליי.



וסבא נשאר בבית

מאז הסתלקותה של אשתי עליה השלום, אשת חיל אמיתית, התחלתי לחוש קצת את הטעם של הבדידות. למזלי המבורך יש לי את סדר יומי של היהודי, המלא בשלוש תפילות ובשיעורי תורה. כך שברוך השם לא משעמם ויש משמעות לחיים עם תכלית ברוכה.

מנגד, יש גם שעות של שקט בבית. וזה לא נעים. הילדים ניסו לסייע בכל מה שהם יכולים. באו לביקורים סדירים ושלחו את הנכדים והנכדות לעזור ולסדר וסתם להיות עם סבא, אבל לא קל לתמרן בין כל מטלות החיים. לכל אחד יש משפחה ענפה וטרדות שונות ושלל עיסוקים, ואם יש משהו שיותר גרוע לי מכאב הבדידות זאת הידיעה שאני חלילה וחס מעמסה על הילדים.

לא עזר לי שהם אמרו לי כל הזמן שחס ושלום אני לא מעמסה, ושהם שמחים להיות איתי. כי מחוץ לכל המילים, בלב עמוק, זה מאוד לא נעים להזדקק לעזרת הזולת, גם אם אותו הזולת הוא בן שלך או בת שלך או חתן שלך או כלה שלך. זה לא נעים.

מצד שני גם בדידות זה לא נעים.

כמובן שעלה יותר מפעם אחת הרעיון שנגור קרוב. הציעו שאקנה דירה ליד אחד הילדים או שהם יקנו דירה לידי וככה, כשגרים קרוב, זה באמת לא מעמסה ואולי להפך, זה לפעמים שחרור שידועים שיש בהישג יד ורגל בית נעים של סבא שאפשר ללכת לישון שם בלילות, ולעשות שיעורים בימים, ולטעום משהו טעים לצד סבא. זה כבר עולם אחר שבו אני גם עוזר ולא רק נעזר.

בכל זאת לא הסכמתי לרעיון. מאוד לא קל בגיל שלי לעבור דירה. יש את ההרגלים המושרשים ויש את הסביבה המוכרת עשרות שנים, שזה בית כנסת קבוע, ותפילות בסגנון קבוע וידוע, וחברים שהזקנתי לצידם, ושכנים טובים שמכירים ומכבדים, ורחובות ידועים וקווי אוטובוסים, ומכולת ומרפאה. קשה מאוד פתאום להחליף את הכול כשגם ככה הזיקנה היא לא משהו שמקל על הסתגלויות חדשות והבריאות כבר לא מה שהיתה והמנוע כבר עושה קולות רקע של התיישנות... היה לי קשה מאוד להחליט ואמרתי לילדים שכל עוד שאני יכול לשרת את עצמי אין על מה לדבר. אני לא עוזב את הדירה ואני גם לא מוכן בשום פנים ואופן שבשבילי או בגללי או למעני או איך שתקראו לזה, הם יעברו דירה על כל המשתמע מכך עם העקירה של הילדים מהמוסדות וכל המסתעף.

באחד הלילות התעוררתי עם טנטון חזק מאוד באוזניים. כזה רעש גדול בתוך האוזן שלא בא ממקור חיצוני. לא ידעתי איך להשתיק אותו ולא הצלחתי להירדם. התגלגלתי במיטה מצד

ומוותש כאילו רצתי ברגל מצפת עד קרית שמונה או להפך, בלי לנוח אחרי העליות.

יש עוד משהו ששכחתי לספר: התדירות של התקפי המיגרנה גם היא מתגברת עם הזמן. אם בהתחלה זה פעם בחצי שנה, בהמשך זה פעם ברבעון, ואז פעם בחודש, ואז פעם בשבוע. אי כבר הייתי מאלה של מיגרנה פעם בשבוע או שבועיים ומאלה שצריכים כדור חזק ועוצמתי שמשאיר אותך חלש כמו במוצאי צום לפני השבירה. זה מה יש וניהלתי את החיים לצד זה.

את כל זה סיפרתי למנהל כשהוא רצה להבין אחת ולתמיד למה פעם בשבוע אני נהיה "עצבני וקצר רוח לכל הסביבה, וגם 'די אפאטי', אם תרשה לי". לא הסתירתי ממנו את האמת, אבי לימד אותי מגיל ילדות שהאמת היא הגרסה הטובה ביותר שבה כדאי להשתמש. אז סיפרתי לבוס שהוא נפל על אותם ימי מיגרנה שמתחילים עם כאב תופת בראש, שבעזרת הכדור עובר אחרי כשעתיים ומשאיר אותי גמור ומרוקן מכל אנרגיה.

"עצוב מאוד, עצוב מאוד", הוא הנהן בראשו קלות כמשתתף בצער, אבל רטט סנטרו הכפול רמז לי שהוא לא כל כך עצוב, אלא יותר מודאג, ואולי גם מחשב בראש כמה יעלה לו לפטר אותי. כזה הוא, המעביד שלי. נטול סנטימנטים במקום העבודה. בוחן את כל החלטותיו העסקיות דרך עדשה אחת: כלכלית.

"כן, כן", הסכמתי איתו.

"יש על זה נכות בביטוח הלאומי, על המיגרנות הארוכות האלה?", עשה עצמו מתעניין. ראיתי בדאגה שהחרטום של השיחה חותר לכיוון פיטורים ופיצויים. עניתי לו בכנות שלא בדקתי.

"אז כדאי שתבדוק, כי אני לא רוצה שתפסיד מכל הכיוונים, גם את המשרה שלך אצלנו, וגם לא לקבל נכות, זה כבר יותר מדי לאדם שלא אשם בנכות שלו".

"אתה מפטר אותי?", שאלתי גלויות. הדופק שלי טס על מאתיים קמ"ש.

"מה היית אתה עושה במקומי?", ענה לי וקם, תופס את התיק הקטן שלו כממהר לפגישה דחופה, "אני נותן לך עד סוף השנה לפתור את הבעיה. אדרבה, תראה אם אתה יכול למצוא פתרון, כולנו מעדיפים פתרון". הוא יצא את משרדו. יצאתי אחריו.

ארבעה חודשים יש לי עד סוף השנה. הרגשתי התקף מיגרנה מזדגדג לי את קצה הרקה. ידעתי שההתקף בדרך. מיששתי את הכיס שבו הכדור החזק.

אחרי יומיים של חוסר אונים נקטתי פעולה פשוטה. תרמתי ל'קרן ההסעות' וביקשתי מהקדוש ברוך הוא שמעתה המיגרנות לא יתקפו אותי בשעות העבודה. לא העזתי לבקש יותר. כמו למשל שבכלל לא יבואו לבקר. נתתי הוראת קבע חודשית וקיוויתי שבזכות הנתינה שלי, אז מידה כנגד מידה, אקבל נתינה גם משמיים.

נעניתי יותר ממה שביקשתי. עובדה, לא חוויתי מאז אפילו



מיד כשחזרתי הביתה הרמתי טלפון וביקשתי לתרום שנה שלמה. מיותר לספר שבילילה לא ישנתי לבד. הילדים ארגנו משמרות של נכדים שילוונו אצל סבא ואמרו לי שכולם רצו לבוא... והיה צריך לעשות הגרלה. זה גרם לי קורת רוח אבל המועקה לא עזבה אותי. לא רציתי להיות למעמסה על הילדים. לא רציתי בכך.

ככה עבר שבוע שלם. אחר שבוע הגיעה לבקר אותי בתי הצעירה שגרה מרחק של שעת נסיעה מהעיר שלי, היא אמנם בתי הכי צעירה אבל היא כבר סבתא לנכד... והיא אומרת לי שהם 'משתדרגים' ועוברים לגור בעיר שלי. אמרתי לה שאני ממש לא מוכן שהם יעשו את הצעד הזה בשבילי, אז היא הרגיעה אותי שמדובר בתכנית מגירה די ישנה. כבר הרבה זמן מציעים לה קידום בעבודה ורוצים שהיא תבוא לנהל את הסניף של הרשת שפועל בעיר שלנו, ועד היום היא חששה לקחת על עצמה אחריות של ניהול סניף, אבל עכשיו היא הבינה שעליה לקפוץ למים, והם התייצגו עם מורה דרכם שעד היום אמר להם לא לעשות את הצעד הזה, ומשום מה, בלי שהם הזכירו את הנושא שלי, כי הם ידעו שזה יהיה לא לרוחי, הוא נתן את ברכתו לצעד הזה.

בתי וחתני קבעו את מעבר הדירה לסיום שנת הלימודים והתחילו לחפש דירה באזור שלי. ברוך השם זה כמה חודשים שיש לי אוצר במרחק שלוש דקות מהבית. חתן תלמיד חכם, בת מסורה, ונכדים שובבים...

אני אומר דבר אחד: עזרתי לילד שהוא לא שלי ללמוד תורה ולהתחנך ליהדות - והקדוש ברוך הוא עזר לי עם הילדים שלי.

לצד והזמן עובר והתחלתי להילחץ ומטבע הנסיבות התחלתי לדמיין גם רעשים מוזרים בחלונות המוגפים ומהדלת הראשית. בכל זאת היה לילה, ושקט בחוץ, ואני לבד בבית. הלב שלי פעם בעוצמות גבוהות מאוד. ופשוט התחלתי לפחד ולרעוד מתחת לשמיכה מהפחד מה יקרה אם מישהו באמת פורץ לבית.

אחרי זמן רב אזרתי אומץ, יצאתי מהמיטה בשקט, הלכתי לטלפון וצלצלתי לבת הנשואה שגרה הכי קרוב. היא נבהלה מאוד מהטלפון באמצע הלילה. אמרתי לה שזה כלום רק אני לא מרגיש כל כך טוב. חתני זינק מיד לכיוון של הדירה שלי ובתוך רבע שעה עשרים דקות כבר היה אצלי בבית. מיד כשהוא הגיע נרגעתי וכל החרדות התפוגגו כלא היו.

הוא רצה שנתפנה למיון, אבל סירבתי בתוקף ואמרתי לו שאין סיבה מוצדקת לשרוף סתם את הלילה במיון. אני מרגיש בסדר. קצת רעש באוזניים. לא נורא.

הוא נשאר לישון אצלי עד הבוקר. ואכן בבוקר ראינו שזה כלום. שלחתי אותו כמעט בכוח לענייניו ודרשתי שלא יישאר איתי, למרות שהוא רצה.

אבל התחלתי להבין שצריך לשנות משהו. לא ידעתי מה. אחרי התפילה צעדתי לאט הביתה והתפללתי לקדוש ברוך הוא שייתן לי רעיון. בדרך ראיתי את המודעות החדשות על 'קרבן ההסעות'. עצרתי וקראתי אותן בנחת עם כל ההבטחות לנחת ועוד, וחלפה בי מחשבה כזאת שאומרת 'ומה אני מבקש אם לא נחת לעת זקנה? לגור ליד הילדים בנחת ובאוויר ובבריאות'.



רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א בכ"ק
 "כל המשתתפים בהוצאות החזקת ילד אחד, יזכו
 במידה כנגד מידה לרוב נחת דקדושה מכל צאצאיהם
 היקרים יחי"



הטלפון שלכם להצלת ילד 1700-50-66-22
יהודי ולנחת מהילדים שלכם:

תנאי. 257. ב"ק 100x12. אמצעי ילדי. 100x12. 339991 ק"ק. 655 מס. 1-1. 5-804-659-95 | והוראות מוכות לזכר מס 46 מוסד נתיב לנחת בנחיות בכל עמותת "זרעים פלס" בחיפה והארץ.



